

Міністерство культури України

*Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти*

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 2
від «04» листопада 2019 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«МУЗИЧНА ГРАМОТА ТА ПРАКТИЧНЕ МУЗИКУВАННЯ»
елементарного підрівня початкової мистецької освіти**

**Київ
2019**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Музична грамота та практичне музикування» елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Київ, 2019. 65 с.

Укладачі:

М. П. Жалдак – директор Згурівської дитячої музичної школи (Київська область), викладач музично-теоретичних дисциплін, спеціаліст вищої категорії;

Л. В. Портова – завідувача відділом музично-теоретичних дисциплін Дитячої школи мистецтв № 5 імені І. О. Дунаєвського (м. Харків), спеціаліст вищої категорії, старший викладач;

В. О. Проваторова – завідувача відділом музично-теоретичних дисциплін Дитячої музичної школи № 1 ім. М. Лисенка (м. Івано-Франківськ), викладач-методист, спеціаліст вищої категорії.

Рецензенти:

Ж. В. Борисевич – методист вищої категорії Обласного навчально-методичного центру підвищення кваліфікації працівників культосвітніх закладів (м. Харків);

Л. Й. Назар – доцент кафедри історії музики Львівської національної музичної академії імені ім. М. Лисенка, кандидат мистецтвознавства, доктор філософії; викладач-методист Львівської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату ім. С. Крушельницької, лауреат конкурсу «Вчитель року України-2000»;

О. В. Овчарук – професор кафедри культурології та культурно-мистецьких проектів Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор культурології, професор (м. Київ);

Л. Ю. Полішко – викладач-методист, керівник навчально-виробничої практики Комунального вищого навчального закладу «Чернігівський музичний коледж ім. Л. М. Ревуцького»;

Г. Б. Полтавцева – кандидат мистецтвознавства, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Мета типової навчальної програми, мета та завдання нормативного змісту навчальної дисципліни «Музична грамота та практичне музикування»	4
2. Рекомендовані форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	4
3. Вимоги до матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу	6
4. Рекомендовані форми і засоби поточного та підсумкового контролю та критерії оцінювання результатів навчання	6
5. Вимоги до результатів навчання та орієнтовні завдання підсумкових контрольних заходів	9
6. Нормативний зміст і обсяг навчальної дисципліни та результати навчання	19
7. Список рекомендованої літератури	61

ВСТУП

Типова навчальна програма «Музична грамота та практичне музикування» (далі – типова навчальна програма) визначає нормативний зміст, обсяг та вимоги до результатів навчання учнів початкової мистецької освіти елементарного підрівня музичного спрямування.

Типова навчальна програма містить мету, завдання навчальної дисципліни, рекомендовані форми організації освітнього процесу і види навчальних занять, форми та засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо його проведення, критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання.

Опанування нормативного змісту типової навчальної програми та здобуття визначеної типовою освітньою програмою теоретично-практичної компетентності в музичному мистецтві забезпечує її застосування для творчої самореалізації та продовження вивчення *музично-теоретичних дисциплін* на наступному підрівні початкової мистецької освіти за фахом або спорідненим видом мистецтва.

Нормативний зміст типової навчальної програми розрахований на дітей, які розпочинають навчання в 6-7 років (перший клас початкової загальноосвітньої школи), а також на навчання осіб старшого віку, які не мають початкових компетентностей, формування яких передбачено цією типовою навчальною програмою. Для осіб, старших за 6-7 років, кількість років навчання для досягнення результатів, передбачених у типовій навчальній програмі, може змінюватися з урахуванням психофізіологічного розвитку учня/учениці, його/її можливостей, темпу опанування ним/нею нормативного змісту. Пропонується орієнтовний розподіл навчальних модулів відповідно до строків навчання:

чотирирічний строк – шістнадцять модулів (орієнтовно чотири модулі на рік);
трирічний строк – шістнадцять модулів (орієнтовно по п'ять модулів на перший та другий роки вивчення дисципліни та шість модулів на третій рік);

дворічний строк – шістнадцять модулів (орієнтовно 7 модулів на перший рік, 9 модулів на другий рік).

«Музична грамота та практичне музикування» є комплексною дисципліною, яка забезпечує вивчення **основ музично-теоретичних дисциплін** (*музичної грамоти, сольфеджіо, слухання музики, ритміки, аналізу музичних форм*) через **практичне музикування**, що сприяє розвитку музичного мислення учнів, розкриттю їх творчого потенціалу.

1. Мета типової навчальної програми, мета та завдання нормативного змісту навчальної дисципліни «Музична грамота та практичне музикування»

Мета типової навчальної програми – узагальнення та систематизація нормативного змісту навчальної дисципліни в логічній послідовності для досягнення учнем/ученицею визначених освітньою програмою нормативних результатів навчання за теоретично-практичною компетентністю в музичному мистецтві.

Формування теоретично-практичної компетентності реалізується у виконанні таких **завдань**:

оволодіння основами музично-теоретичних знань про елементи музичної мови для усвідомленого їх використання у відтворенні (вокальному, інструментальному, графічному) та творенні нескладних музичних творів або фрагментів творів;

набуття вмінь та навичок практичного відтворення (вокального, інструментального, графічного) елементів музичної мови, музичних творів із відповідним ступенем емоційності (в тому числі у формах колективного музикування) на основі формування ладового мелодичного та гармонічного слуху, розвитку метроритмічного відчуття;

набуття вмінь та навичок практичного імпровізаційно-творчого музикування – здатності до підбору, транспонування вивчених мелодій, імпровізації, створення нескладних музичних творів;

набуття здатності слухання-сприйняття-розуміння образно-емоційного змісту музичних творів, їх будови, аналізу музичної мови, закономірностей її функціонування.

2. Рекомендовані форми організації освітнього процесу та види навчальних занять

Відповідно до типової навчальної програми організація освітнього процесу провадиться у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Загальна кількість годин на опанування нормативного змісту типової навчальної програми – 140 годин. Розподіл годин для чотирирічного строку навчання становить одну годину на тиждень. Щорічно передбачено до 4 *резервних* годин, які використовуються для опанування нормативного змісту навчальної дисципліни в індивідуальному темпі.

Основним видом навчальних занять є груповий урок. Тривалість уроку

з урахуванням психофізіологічного розвитку та допустимого навантаження для різних вікових категорій визначається відповідно до встановлених норм чинного законодавства.

За методами розвивального навчання рекомендовано застосування нестандартних видів уроків: урок-гра; урок-змагання; урок-свято; урок-презентація; урок-подорож; урок-казка; урок-вистава; урок-концерт тощо.

У типовій навчальній програмі запропоновано рівневу диференціацію щодо змісту та результатів навчання, які поділяються на мінімально обов'язкові та підвищеної складності (позначені «*»).

Для забезпечення наступності викладання музично-теоретичних дисциплін навчальна програма «Музична грамота та практичне музикування» враховує зміст програми «Сольфеджіо для музичної школи, музичного відділення ПСМНЗ, ШЕВ 2012 року» (автори-укладачі: Г. А. Смаглій, О. В. Єпімахова, І. А. Жосан, В. В. Кулик, І. А. Подлесна, Т. Б. Сіротіна, Н. І. Смольська, Г. М. Чиж) у тій частині, що стосується поєднання принципів абсолютної та відносної сольмізації в розвитку ладового слуху на початковому етапі навчання. У програмі «Сольфеджіо» (2012 р.) запропоновано певний алгоритм засвоєння ладо-мелодичних інтонацій мажорного ладу з найбільш типових мелодичних інтонацій народних пісень, за яким, на думку укладачів навчальної програми, відбувалось становлення ладового мислення в народній творчості.

Порядок опанування ладо-мелодичних інтонацій та визначення їх образно-сміслових характеристик у типовій навчальній програмі «Музична грамота та практичне музикування» *залишається на розсуд викладача.*

Типовою навчальною програмою пропонується орієнтовний дидактичний музичний матеріал, основою якого є пісенно-танцювальні жанри українського фольклору. Поряд з цим програмою рекомендовано використання різнобічного музичного матеріалу для формування в учнів активного, «відкритого» слуху – здатності сприймати музику різних жанрів та стилів, зокрема сучасного музичного мистецтва (*вибір конкретних творів залишається на розсуд викладача*).

Творчі форми роботи – один з провідних компонентів змісту типової навчальної програми. Захоплення процесом творення є передумовою вияву індивідуальних якостей особистості через творчість та успішного засвоєння музично-теоретичного матеріалу навчальної дисципліни.

Типова навчальна програма є основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми, в якій конкретизуються послідовність викладу тем навчального матеріалу, вимоги до підсумкового контролю та обсяг годин на опанування учнями змісту навчальних модулів відповідно до їх здібностей і можливостей.

Викладач має право на академічну свободу (свободу викладання, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі), педагогічну ініціативу та розроблення власного/власної (авторського/авторської) методу / прийому / методики з описом педагогічної проблеми та шляхів її вирішення.

3. Вимоги до матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу

Для забезпечення навчальних результатів учнів навчальний кабінет (клас) для проведення занять з дисципліни «Музична грамота та практичне музикування» має бути забезпечений необхідними **обов'язковими засобами** (фортепіано, столи учнівські, стільці, дошка, шафа для нот, стіл для викладача та ін.) та **іншими ресурсами** згідно з Нормативами матеріально-технічного забезпечення мистецьких шкіл, затвердженими наказом Міністерства культури України від 19.06.2014 № 475 (зі змінами).

Додатково рекомендовано: аудіо-система для відтворення записів музичних творів, ноутбук (комп'ютер) для використання мультимедійних дидактичних навчальних програм з метою осучаснення освітнього процесу.

Цей перелік може бути доповнено відповідно до потреб мистецької школи.

4. Рекомендовані форми і засоби поточного та підсумкового контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів (нормативних результатів навчання) застосовуються форми **поточного** та **підсумкового контролю**.

Поточний контроль відбувається на кожному уроці в різних формах з метою актуалізації знань учнів та коригування педагогічних прийомів і методів та дозволяє відстежувати особистісний розвиток дитини, визначати рівень досягнення результатів навчання, зазначених у модулях/міні-модулях.

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню перших трьох років навчання у формі річного комплексного контрольного заходу з дисциплін «Музичний інструмент» (за фахом) та «Музична грамота та практичне музикування» та дозволяє визначити рівень досягнення результатів навчання, зазначених у вимогах до результатів навчання кожного року вивчення дисципліни типової навчальної програми.

Наприкінці четвертого року навчання проводиться підсумковий контрольний захід у формі комплексного іспиту-співбесіди з дисциплін «Музична грамота та практичне музикування» та «Бесіди про мистецтво» (з обов'язковим виконанням творчого завдання). Він передбачає зіставлення навчальних досягнень учня/учениці з конкретними очікуваними результатами навчання – підсумковими вимогами випускного класу, визначеними освітньою програмою за теоретично-практичною компетентністю у музичному мистецтві.

Учні, які в повному обсязі виконали вимоги до результатів навчання, можуть бути рекомендованими до навчання на базовому підрівні за загальношкільським або початковим професійним спрямуванням.

Для оцінювання рівня досягнення результатів навчання учня/учениці елементарного підрівня початкової мистецької освіти рекомендовано вербальне (формульоване) та бальне оцінювання.

Вербальне (формульоване) оцінювання застосовується до учнів першого і другого років навчання. Вербальне оцінювання передбачає діагностику результатів на кожному з етапів навчання та надання вербальної (усної та

письмової) характеристики з урахуванням індивідуальних психологічних особливостей кожного/кожної учня/учениці. Бальне оцінювання для учнів першого і другого років навчання *не застосовується*.

При оцінюванні результатів навчання учнів молодшого шкільного віку доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень учнів. *Не рекомендовано* порівняння їх особистих досягнень із досягненнями інших учнів. Стимулюючим до позитивного навчального поступу кожного/кожної учня/учениці має бути порівняння виконаного завдання (відповіді, дії тощо) з його/її власним попереднім результатом.

Вербальне (формувальне) оцінювання має на меті:

формування в учня/учениці впевненості в собі, позитивної самооцінки щодо його/її особистісних можливостей і досягнень, внаслідок наголосу на його/її сильних сторонах;

запобігання побоюванню помилок (сприйняття здійснених помилок як складової досвіду) та набуття впевненості в можливості їх уникання в майбутньому;

підтримка бажання навчатися та прагнути до максимально можливих результатів.

Вербальне (формувальне) оцінювання можна супроводжувати веденням портфоліо учня/учениці, в якому фіксуються всі етапи розвитку учнів.

Вербальне оцінювання має чотири рівні:

високий рівень – «має значні успіхи»;

достатній рівень – «демонструє помітний прогрес»;

середній рівень – «досягає результату за допомогою вчителя»;

початковий рівень – «ще потребує уваги і допомоги».

На третьому-четвертому роках навчання досягнення учнів оцінюються вербально та бально за відповідною шкалою балів. **Бальне оцінювання** передбачає виставлення балів (оцінок) у цифровому (числовому) виразі та має поділ на такі рівні: початковий (1-3 бали); середній (4-6 бали); достатній (7-9 балів); високий (10-12 балів).

Орієнтовний зразок свідоцтва досягнень з навчальної дисципліни «Музична грамота та практичне музикування»

Характеристика особистих досягнень здобувача освіти	має значні успіхи (10-12)	демонструє помітний прогрес (7-9)	досягає результату з допомогою викладача (4-6)	потребує подальшого вдосконалення (1-3)
Володіє знаннями з музичної грамоти, вміє застосовувати їх у практичній діяльності відповідно до вимог типової навчальної програми.				
Орієнтується на клавіатурі фортепіано відповідно до вимог типової навчальної програми.				
Чисто інтонує вокально-інтонаційні вправи, чисто та виразно сольфеджує одноголосні/двоголосні мелодії з тактуванням відповідно до вимог типової навчальної програми.				

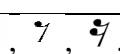
Відтворює (читає з листа) незнайомі мелодії та ритмічні послідовності відповідно до вимог типової навчальної програми.				
Визначає на слух та у нотному тексті елементи музичної мови, аналізує структуру мелодії, будову музичної форми відповідно до вимог типової навчальної програми.				
Відтворює усно та письмово ритмічні та мелодичні диктанти відповідно до вимог типової навчальної програми.				
Підбирає на слух вивчені мелодії та супровід до них.				
Транспонує вивчені музичні приклади вокально, інструментально, графічно.				
Володіє основами імпровізації (вокальної/інструментальної) відповідно до вимог типової навчальної програми.				
Володіє навичками колективної творчої діяльності (участь у шумовому оркестрі, театралізованих піснях-іграх) відповідно до вимог типової навчальної програми.				
Відтворює в різний спосіб (вербально/пластично-рухово) особисті образно-емоційні враження від сприйняття музичних творів.				
Формулює ціннісне ставлення до прослуханих музичних творів.				
Самостійно виконує навчальні завдання.				
Виявляє зацікавленість до навчання.				
Об'єктивно оцінює результати своєї навчальної діяльності.				
Знає правила поведінки під час проведення занять та мистецьких заходів.				

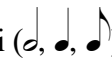
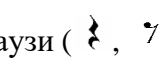

Свідоцтво рекомендовано заповнювати кожного семестру або раз на рік.

5. Вимоги до результатів навчання та орієнтовні завдання підсумкових контрольних заходів

Вимоги до результатів навчання першого року вивчення дисципліни

I	<i>Сприйняття музичних творів, формування ціннісного ставлення до них, аналіз форми та елементів музичної мови</i>
1	Визначає аналогії між явищами навколишнього світу та їх відображенням у музиці.
2	Має уявлення про різноманітність світу звуків. Розрізняє звуки шумові (природні, механічні) та музичні.
3	Знає та визначає на слух основні якісні характеристики музичних звуків (висота, гучність, тривалість, тембр).
4	Розрізняє пісенність, танцювальність, маршовість у прослуханих творах. Орієнтується в жанрах українського дитячого фольклору (дражнилки, забавлянки, скоромовки, лічилки, мирилки тощо), танцювальних жанрах (полька, гопак, козачок, вальс). Має уявлення про вид інструментальної мініатюри – п'єсу.
5	Розрізняє на слух високі, середні, низькі музичні звуки (регістри фортепіано).
6	Розпізнає звучання деяких музичних інструментів за тембром (фортепіано, скрипка, флейта, труба, гітара, бандура тощо).
7	Розрізняє на слух основні музичні темпи (швидкий, помірний, повільний).
8	Визначає на слух складові куплетної форми: заспів, приспів, вступ (за наявності). Розрізняє в піснях мелодію та акомпанемент.
9	У вивченій на слух мелодії визначає тип мелодичного руху: висхідний, низхідний, хвилеподібний, стрибкоподібний тощо.
10	Визначає в нотному тексті структуру вивченої мелодії за кількістю фраз та принципом розвитку мелодії: точний повтор, змінений повтор (варіювання).
11	Визначає на слух дводольність і тридольність у музичних творах (розміри $\frac{2}{4}$ та $\frac{3}{4}$) через сприйняття пульсації та відтворення метричних долей: пластичними рухами, плесканням у долоні тощо.
12	Сприймає на слух зміну ладу, темпу, ритму, регістру, динаміки, тембру в музичних творах.
13	Визначає на слух мажор або мінор у прослуханих творах та вивчених піснях.
14	Розрізняє на слух і в нотному тексті вивчені ладо-мелодичні інтонації (мелодичні інтонаційні моделі).
15	Відтворює образно-емоційні враження від сприйняття музичних творів у різний спосіб: у малюнку, відповідними за емоційним забарвленням рухами тощо. Ділиться враженнями з іншими учнями. Має уявлення про музичний образ.
II	<i>Розуміння та засвоєння знань, понять з музичної грамоти</i>
1	Орієнтується на клавіатурі фортепіано: знає розташування регістрів, звуків, що відповідають основним назвам нот, октав.
2	Знає скрипковий та басовий ключі, назви нот, їх графічне позначення, правопис штилів, розташування на нотному стані нот першої та другої октав у скрипковому ключі, малої октави* (у скрипковому та басовому ключах). Називає ноти звукоряду від різних звуків у висхідному та низхідному напрямках в обсязі 3-5-ти звуків.
3	Має уявлення про тон і півтон, знає розташування тонів та півтонів на клавіатурі.
4	Знає графічне позначення знаків альтерації: дізів, бемолів, бекарів, розуміє їх дію.
5	Має загальне уявлення про лад та його ступені. Знає тоніку та тонічний тризвук.
6	Має уявлення про варіативність образно-емоційного визначення однієї ладо-мелодичної інтонації у різних творах.
7	Знає назви та графічне позначення основних ритмічних тривалостей .
8	Знає тривалості пауз, їх значення та графічне позначення .

9	Знає простий розмір $\frac{2}{4}$, орієнтується у розмірі $\frac{3}{4}$. Має уявлення про метричні долі в розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$. Розуміє групування тривалостей у простих розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$. Розуміє поняття «затакт» (у розмірі $\frac{2}{4}$).
10	Знає та визначає в нотному тексті знаки, які збільшують тривалість звуку: крапка, ліга, фермата.
11	Визначає та правильно тлумачить у нотному тексті графічні позначення окремих динамічних відтінків, штрихів, зміни темпу виконання. Знає та вміє користуватися знаком скорочення нотного запису репризою та знаком спрощення нотного запису октавним пунктиром.
12	Розуміє поняття «нотний стан», «додаткові лінії нотного стану», «октава», «регістр», «звукоряд», «тон», «півтон», «дієз», «бемоль», «бекар», «тоніка», «тонічний тризвук (акорд)», «ступені ладу», «стрибок», «стійкість та нестійкість ступенів ладу», «розмір», «сильна та слабка доля», «акцент», «такт», «тактова риска», «унісон», «інтервал», «legato», «non legato», «staccato», «заспів», «приспів», «куплет», «вступ», «акомпанемент» («супровід»), «ритмічне ostinato», «мотив», «фраза», «точний повтор», «змінений повтор (варіювання)», «реприза», «ритмічний канон».
III	<i>Відтворення музичних творів та елементів музичної мови (вокальне, інструментальне, графічне)</i>
1	Відтворює в запису скрипковий, басовий ключі, нотні знаки, розмір, тактові риси, заключну тактову риску, знаки альтерації, знак репризи.
2	Відтворює в запису ноти першої та другої октави в скрипковому ключі, ноти малої октави* в скрипковому та басовому ключах.
3	Виразно інтонує мелодії, побудовані на основі ладо-мелодичних інтонаційних моделей відповідно до вимог типової навчальної програми: зі словами, з тактуванням (зокрема із затактом) у розмірі $\frac{2}{4}$; зі словами, з абсолютною назвою нот та за допомогою жестів, що звучать ¹ у розмірі $\frac{3}{4}$. Супроводжує спів показом ступенів на музичних «сходінках», ручними знаками тощо.
4	Використовує в практичній роботі основні ритмічні тривалості (, паузи (,) та ритмічні моделі на їх основі.
5	Відтворює одноголосні ритмічні послідовності з використанням основних тривалостей ритмоскладами, жестами, що звучать, ударними та шумовими інструментами.
6	Виконує ритмічне ostinato до вивчених мелодій у розмірах $\frac{2}{4}$ та $\frac{3}{4}$; ритмічний канон у складі однієї з груп.
7	Відтворює ритмічні послідовності з використанням восьмої, чверті, половинної тривалостей, сприйняті на слух, за допомогою ритмокарток в обсязі 2-х тактів у розмірах $\frac{2}{4}$ та $\frac{3}{4}$.
8	Записує мелодію з пам'яті в обсязі 2-х тактів.
IV	<i>Імпровізаційно-творче музикування: підбір на слух, транспонування, імпровізація (вокальна, інструментальна, рухова), колективна творча діяльність</i>
1	Підбирає на інструменті нескладні вивчені мелодії (або їх частини) у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ від різних звуків.

¹ Термін подається за визначенням Г. Кетман «sound gesture (clapping, stamping etc)» (плескання в долоні, тупотіння ногами тощо). *Rhythmische Ubung (Rhythmic Exercises): for Orff Instruments Paperback*. March 1, 1984. 24 p.

2	Імпровізує (на інструменті, голосом) вилучені із запису фрагменти (такти) мелодії, використовуючи вивчені ладо-мелодичні інтонації на заданий ритм, текст.
3	Здійснює невелику образно-звукову імпровізацію на фортепіано зі звуконаслідуванням, використовуючи звуки різних регістрів, штрихи, динамічні відтінки, вивчені ладо-мелодичні інтонації тощо.
4	Створює та виконує акомпанемент до вивчених мелодій у вигляді органного пункту на тонічній квінті (за зразками) або ритмічного <i>ostinato</i> .
5	Відтворює метроритм музики в танцювальних жанрах (полька, гопак, козачок, вальс тощо) у процесі її сприйняття за допомогою ритмопластики.
6	Виконує вивчені обрядові пісні в імпровізованих колективних музично-театральних дійствах.

Орієнтовний перелік завдань підсумкового контрольного заходу на кінець першого року навчання

1. Сольфеджувати мелодію (одну з 5-6 вивчених упродовж року на вибір викладача) із супроводом у вигляді органного пункту на тонічній квінті (бурдон) або ритмічного *ostinato*.

2. Виконати письмову роботу (у вигляді тестів тощо*).

Вимоги до результатів навчання другого року вивчення дисципліни

I	<i>Сприйняття музичних творів, формування ціннісного ставлення до них, аналіз форми та елементів музичної мови</i>
1	Відтворює образно-емоційні враження від сприйняття музичних творів у різний спосіб: у малюнку, відповідними за емоційним забарвленням рухами тощо.
2	Висловлює уявлення про музичний образ прослуханого інструментального твору, обирає назву твору із запропонованих викладачем або пропонує власну.
3	Орієнтується в танцювальних та пісенно-танцювальних жанрах української народної музики (гопак, козачок, метелиця, коломийка, шумка тощо), жанрах родинно-побутового українського фольклору (колискові, ліричні, жартівливі пісні тощо). Має уявлення про вид інструментальної мініатюри – п'єсу.
4	Визначає на слух дводольність і тридольність у прослуханих музичних творах через сприйняття та відтворення метричних долей: пластичними рухами, плесканням у долоні, рахуванням долей тощо.
5	Визначає лад, темп, ритмічні особливості, динамічні відтінки тощо у творах з фаху.
6	Визначає на слух мажор і мінор у музичних творах, звукоряди мажору та мінору, їх тонічні тризвуки.
7	Відчуває на слух стійкість або нестійкість ступенів ладу наприкінці музичних побудов (речення, періоду) в мелодіях, що вивчаються.
8	Розрізняє на слух консонанси і дисонанси серед простих інтервалів. Визначає на слух у вивчених тональностях інтервали ч.1, в.2 та м.2, в.3 та м.3, ч.8. у гармонічному та мелодичному викладах.
9	Визначає на слух* та у нотному тексті точну повторність, змінену повторність (варіювання), контраст музичних побудов (фраз, речень).
10	Визначає період як найменшу музичну форму. Знає складові форми періоду, має уявлення про види періодів.
11	Знає та розрізняє на слух тембри деяких українських народних інструментів (бандура, сопілка, цимбали, бубон тощо).
II	<i>Розуміння та засвоєння знань, понять з музичної грамоти</i>
1	Знає розташування нот першої, другої, малої та великої октав на нотному стані (у скрипковому, басовому ключах), вміє їх записати.

2	Визначає мажорні та мінорні тональності (відповідно до вимог типової навчальної програми) за ключовими знаками та кінцевою тонікою.
3	Знає тонову будову натурального мажору та натурального мінору.
4	Знає порядок розташування ключових знаків, вміє записати їх біля ключа
5	Знає визначення, назви та ступеневу величину простих інтервалів, ступеневу та тонову величину ч.1, в.2, м.2, в.3, м.3, ч.8. Має уявлення про стійкі інтервали.
6	Знає прості розміри $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, орієнтується у розмірі $\frac{4}{4}$, визначає його як складний, знає його складові.
7	Розуміє затакт у розмірі $\frac{3}{4}$, визначає на слух початок мелодії зі слабкої долі. Має уявлення про синкопу ($\downarrow \downarrow$ у розмірі $\frac{3}{4}$).
8	Знає знаки збільшення тривалості звуку (крапка, ліга, фермата), розуміє їх дію.
9	Знає поняття: «лад», «тоніка», «тональність», «ключові знаки», «гама», «тетрахорд», «натуральний мінор», «поступовий рух», «стрибок», «тонічний тризвук», «стійкі, нестійкі та увідні ступені», «ладове тяжіння», «розв'язання», «оспівування», «точний повтор», «змінений повтор (варіювання)», «контраст», «ступенева та тонова величина інтервалу», «консонанс», «дисонанс», «мелодичний та гармонічний інтервали», «транспозиція», «секвенція», «музичний образ», «музична форма», «речення» «період», «ритмічна партитура», «партія партитури», «підголосок», «вольта». Має уявлення про паралельні тональності.
III	<i>Відтворення музичних творів та елементів музичної мови (вокальне, інструментальне, графічне)</i>
1	Інтонує гами До мажор, Соль мажор, Фа мажор, Ре мажор, ля мінор, мі мінор, ре мінор (натуральні) (за вибором викладача), вправи з розв'язанням нестійких ступенів у стійкі, оспівування стійких ступенів ладу, стрибки зі стійких ступенів на стійкі та нестійкі, тонічні тризвуки.
2	Сольфеджує мелодії у вивчених тональностях (з попереднім аналізом структурних, метроритмічних особливостей) у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ з тактуванням, у розмірі $\frac{4}{4}$ в супроводі жестів, що звучать.
3	Сольфеджує (читає з листа) незнайомі нескладні мелодії в тональностях з одним ключовим знаком з тактуванням у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ з попереднім аналізом (лад, тональність, типи мелодичного руху, структура, особливості метроритму, будова).
4	Співає канон у складі однієї з груп. Співає одну з партій двоголосної мелодії з розщепленням голосів (від унісону до терції/квінти та подальшим сходженням до унісону) у складі групи або в дуєті з викладачем*.
5	Визначає в нотному тексті, співає, грає мелодичні та гармонічні інтервали на ступенях ладу відповідно до вимог типової навчальної програми.
6	Співає та грає діатонічні секвенції у вивчених мажорних та мінорних тональностях відповідно до вимог типової навчальної програми.
7	Використовує в практичних завданнях прості розміри. Відтворює в практичній роботі основні ритмічні тривалості $\circ$, $\downarrow$, $\bullet$, $\uparrow$ та ритмічні групи $\bullet\bullet\bullet\bullet$, $\bullet$, $\uparrow$, $\bullet$, $\downarrow$.
8	Має уявлення про вокальне та інструментальне групування в розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$.
9	Виконує партію ритмічної партитури в складі шумового оркестру.
10	Записує мелодичний диктант з попереднім аналізом в обсязі 4-х тактів.
IV	<i>Імпровізаційно-творче музикування: підбір на слух, транспонування, імпровізація (вокальна, інструментальна, рухова), колективна творча діяльність</i>
1	Здійснює транспозицію мелодії або частини мелодії (письмово) на секунду вгору чи вниз (До мажор-Ре мажор, Фа мажор-Соль мажор), співає, грає на інструменті.
2	Підбирає на інструменті нескладні вивчені мелодії (або їх частини) у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ від різних звуків.

3	Створює та дописує вилучені із запису фрагменти мелодії на заданий ритм, використовуючи опановані ладо-мелодичні інтонації.
4	Добирає та виконує самостійно або у парі з іншим учнем акомпанемент до вивчених мелодій у вигляді тонічної квінти (бурдон) або ритмічного ostinato.
5	Відтворює метроритм музики в процесі її сприйняття за допомогою ритмопластики.
6	Музикує (співає, грає) в ансамблі учнів: вміє відчувати сильну долю, слухати інших учнів, одночасно з іншими учнями починати та закінчувати твір.
7	Виконує вивчені обрядові пісні в імпровізованих колективних музично-театральних дійствах.

***Орієнтовний перелік завдань підсумкового контрольного заходу
на кінець другого року навчання***

1. Сольфеджувати мелодію (одну з 6-8 вивчених упродовж року на вибір викладача) із супроводом (на вибір учня: ритмічне ostinato, акомпанемент у вигляді тонічної квінти тощо). Попередньо зробити аналіз мелодії (визначити лад, тональність, типи мелодичного руху, структуру, особливості метроритму).
2. Записати мелодичний диктант із попереднім аналізом в обсязі 4-х тактів.
3. Виконати письмову роботу (у вигляді тестів тощо).

Вимоги до результатів навчання третього року вивчення дисципліни

I	<i>Сприйняття музичних творів, формування ціннісного ставлення до них, аналіз форми та елементів музичної мови</i>
1	Висловлює особисті образно-емоційні враження від сприйняття музичних творів. Обговорює з іншими учнями враження від прослуханої музики.
2	Відтворює характер музики, що звучить, відповідними за емоційним забарвленням пластичними рухами.
3	Визначає на слух в музичних творах жанрові ознаки: пісенність, маршовість, танцювальність. Вирізняє на слух різновиди маршів (похідний, казковий тощо); орієнтується в жанрах та видах інструментальної мініатюри (п'єса, гумореска, скерцо, скерцино, етюд), вокальної мініатюри (вокаліз, пісня, пісня-романс), розуміє роль етюду в музиці, хореографії та живопису.
4	Впізнає на слух п'єси танцювального характеру. Має уявлення про окремі жанри пісенно-танцювального фольклору народів Європи (тарантела, баркарола, жига, мазурка, менует, гавот).
5	Орієнтується в жанрах літнього циклу календарно-обрядових (петрівчані, купальські), родинно-побутових (колискові) та героїко-патріотичних пісень (похідні, козацькі, пісні-марші тощо). Розрізняє їх на слух, орієнтуючись на характер музики та текст.
6	Аналізує за допомогою викладача засоби музичної виразності (лад, тональність, темп, метроритмічні особливості, динаміка тощо), будову* у творах з фаху (інструментальна мініатюра).
7	Визначає на слух у музичних творах повтор, варіювання, контраст музичних побудов (фраз, речень), секвенцію.
8	Визначає на слух звукоряди натурального мажору та трьох видів мінорного ладу.
9	Розрізняє на слух мажорні та мінорні тризвуки на прикладі тонічних тризвуків паралельних та однойменних тональностей.
10	Визначає на слух та в нотному тексті прості інтервали та їх обернення в мелодичному та гармонічному викладі. Розрізняє на слух збільшену кварту та зменшену квінту по розв'язанню.
11	Визначає на слух у прослуханих музичних творах прості розміри $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{3}{8}$, та складний розмір $\frac{4}{4}$.

12	Визначає на слух зміну ладу. Відчуває вплив ладового контрасту на зміну характеру музики.
13	Знає складові простих двочастинної (AB) та тричастинної форм (ABA), визначає на слух зміну частин, відтворює структуру твору кольоровими картками, літерами тощо.
II	<i>Розуміння і засвоєння знань, понять з музичної грамоти</i>
1	Визначає мажорні та мінорні тональності (відповідно до вимог типової навчальної програми) за ключовими знаками та кінцевою тонікою. Знає тонову будову натуральних мажору та мінору.
2	Знає три види мінору: натуральний, гармонічний, мелодичний, розуміє їх спільні та відмінні риси.
3	Знає ступеневу та тонову величину простих інтервалів, розуміє обернення інтервалів, стійкі та нестійкі інтервали, правила їх розв'язання.
4	Знає визначення, будову мажорного та мінорного тризвуків (на прикладі тонічних тризвуків паралельних та однойменних тональностей), назву звуків (тонів) тризвуку.
5	Знає та визначає у запису тонічні тризвуки, їх обернення у вивчених тональностях мажору та мінору. Знає структуру обернень, розміщення основного тону акорду в оберненнях тонічного тризвуку.
6	Розрізняє головні (T, S, D) та інші (побічні) ступені ладу. Розуміє ладову функцію головних ступенів (T, S, D) та тризвуків (T ₅₃ , S ₅₃ , D ₅₃). Визначає тоніку як найстійкіший ступінь та домінанту як другу ладову опору.
7	Розуміє особливості групування тривалостей в інструментальній та вокальній музиці. Має уявлення про відмінності мелодій вокального та інструментального типу.
8	Визначає у нотному тексті знаки скорочення нотного запису (♯, ♭, Da Capo al fine (D. C. al fine)). Розуміє їх значення при виконанні.
9	Знає деякі основні італійські позначення темпу, характеру виконання, динаміки, перекладає музичну термінологію у творах з фаху (за допомогою викладача).
10	Розуміє принцип виконання мелізмів: форшлягу, різних видів морденту, групето.
11	Знає поняття «натуральний мінор», «гармонічний мінор», «мелодичний мінор», «вокаліз», «кантилена» «кульмінація», «реприза як частина форми», «мелізми», «орнаментика», «мініатюра», «паралельні тональності», «однойменні тональності», «ланка секвенції», «крок секвенції», «тритон», «головні ступені ладу», «головні тризвуки ладу», «гармонічний супровід», «тема», «обернення тонічного тризвуку», «тонічний секстакорд», «тонічний квартсекстакорд», «синкопа», «пунктирний ритм», «рондо», «рефрен», «епізод»; знає термін Da Capo; має уявлення про паралельно-змінний лад.
III	<i>Відтворення музичних творів та елементів музичної мови (вокальне, інструментальне, графічне)</i>
1	Інтонує/грає мажорні та мінорні гами до двох ключових знаків включно, характерні інтонаційні звороти, оспівування стійких ступенів ладу, стрибки зі стійких ступенів на стійкі та нестійкі, тонічні тризвуки з різною послідовністю ступенів, обернення тонічних тризвуків.
2	Інтонує/грає однойменні гами (визначає їх відмінності), окремі ступені та інтонаційні звороти (у співставленні), мелодії в однойменних тональностях Ре мажор – ре мінор, Соль мажор – соль мінор.
3	Відтворює в запису вивчені гами, тонічні тризвуки та їх обернення, тризвуки головних ступенів.

9	Виконує вивчені обрядові пісні в імпровізованих колективних музично-театральних діях.
10	Оцінює власну творчість щодо відповідності визначеному завданню. Висловлює особисту думку про виконання творчого завдання іншими учнями.
11	Бере участь у виконанні ритмічних партитур у складі шумового оркестру та/або жестама, що звучать або виконуючи свою ритмічну партію на синтезаторі*.

Орієнтовний перелік завдань підсумкового контрольного заходу на кінець третього року навчання

1. Презентувати попередньо підготовлене завдання з творчою складовою (створити мелодію в обсязі речення, другий голос до мелодії або гармонічний супровід до неї).

2. Сольфеджувати нескладну незнайому мелодію в тональностях з одним-двома ключовими знаками у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ з попереднім аналізом (лад, тональність, структура, принципи та прийоми тематичного розвитку, кульмінація), визначити вивчені інтервали, акорди в складі мелодії).

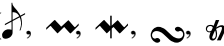

3. Записати мелодичний диктант в обсязі речення (4 такти) з творчою складовою.

4. Виконати письмову роботу (у вигляді тестів тощо).

Вимоги до результатів навчання четвертого року вивчення дисципліни

I	<i>Сприйняття музичних творів, формування ціннісного ставлення до них, аналіз форми та елементів музичної мови</i>
1	Усвідомлює та висловлює особисті образно-емоційні враження від сприйняття музичних творів українських та зарубіжних композиторів, виявляє та формулює ціннісне ставлення.
2	Орієнтується у фольклорних жанрах української музики (гуцулка, коломийка), танцювальних жанрах європейського фольклору (мазурка, полонез, краков'як) та танцювальної музики початку ХХ ст. (регтайм, бугі-вугі).
3	Знає складові простих двочастинної та тричастинної музичних форм, форми рондо, варіацій, визначає на слух зміну частин, відтворює структуру кольоровими картками, літерами тощо.
4	Визначає в п'єсах із фаху тональність, темп, метроритмічні особливості, динаміку, структуру мелодії основної теми твору, принципи та прийоми тематичного розвитку, кульмінацію, форму твору (за допомогою викладача).
5	Визначає на слух прості інтервали (від звуку) в гармонічному/мелодичному звучанні, тритони (зб. 4 та зм. 5 за розв'язанням).
6	Визначає на слух звукоряди натурального мажору та трьох видів мінорного ладу.
7	Розрізняє на слух (від звуку) мажорний та мінорний тризвуки в гармонічному/мелодичному звучанні, зменшений, збільшений* тризвуки в гармонічному звучанні як дисонанс.
8	Визначає на слух домінантовий септакорд у мелодичному та гармонічному викладі.
9	Визначає розмір у прослуханих музичних творах (прості $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{3}{8}$, складний $\frac{4}{4}$).
II	<i>Розуміння і засвоєння знань, понять із музичної грамоти</i>
1	Визначає тональності до трьох знаків включно за ключовими знаками та кінцевою тонікою, знає літерне позначення тональностей.
2	Знає ступеневу та тонову величину простих інтервалів, їх умовні позначення, розуміє їх обернення. Розрізняє стійкі та нестійкі інтервали.

3	Знає визначення, інтервальну будову мажорного, мінорного, зменшеного, збільшеного* тризвуків, структуру обернень тонічного тризвуку.
4	Знає головні тризвуки ладу, розуміє їх ладову функцію.
5	Знає визначення септакорду, домінантового септакорду, його інтервальну будову, розуміє його розв'язання.
6	Знає літерне позначення вивчених акордів.
7	Знає прості розміри $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{3}{8}$ та складні – $\frac{4}{4}$, $\frac{6}{8}$, їх складові частини.
8	Орієнтується в музичній термінології: позначеннях темпу, особливостей руху та характеру виконання (італійські позначення), динамічних відтінках, знаках спрощення та скорочення нотного запису. Знає назви мелізмів (форшлаг, мордент, трель, групето), їх графічні позначення ( ) та правила виконання.
9	Розуміє поняття: «нестійкі інтервали», «гармонізація», «фактура», «фактурний виклад», «автентичний зворот», «плагальний зворот», «повний гармонічний зворот», «гармонічна фігурація»*, «кластер», «акорди терцієвої та нетерцієвої будови», «синкопа», «тріоль», «септакорд», «каденція (каданс)», «тема».
III	<i>Відтворення музичних творів та елементів музичної мови (вокальне, інструментальне, графічне)</i>
1	Інтонує/грає мажорні та мінорні (три види) гами до трьох ключових знаків включно
2	Інтонує вправи з використанням ладо-мелодичних зворотів відповідно до вимог типової навчальної програми.
3	Виразно сольфеджує мелодії з опанованими ладо-мелодичними інтонаціями, ритмічними групами в тональностях до трьох знаків включно з тактуванням у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{4}{4}$, $\frac{6}{8}$ *.
4	Сольфеджує з листа незнайомі нескладні мелодії в мажорних та мінорних тональностях із одним-двома ключовими знаками з тактуванням у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$. Визначає в них лад, тональність, структуру мелодії, принципи та прийоми тематичного розвитку, кульмінацію, вивчені інтервали та акорди в складі мелодії.
5	Грає, співає, записує прості мелодичні та гармонічні інтервали у вивчених тональностях та від звуку. Використовує їх скорочені позначення. Здійснює обернення простих інтервалів.
6	Здійснює розв'язання нестійких інтервалів (зб. 4, зм. 5, м. 7) у вивчених тональностях.
7	Записує, грає, співає, визначає в нотному тексті головні тризвуки мажору та мінору в тональностях до трьох ключових знаків включно.
8	Співає, грає, записує вивчені види тризвуків від звуку. Підписує їх скороченими позначеннями.
9	Грає основні функціональні звороти в гармонічному з'єднанні акордів (у залежності від фаху та рівня володіння фортепіано/синтезатором) у тональностях до двох ключових знаків включно.
10	Записує, грає, співає D7 у мелодичному та гармонічному викладі (із розв'язанням у вивчених тональностях), визначає в нотному тексті.
11	Використовує в практичній роботі ритмічні групи , , внутрішньотактові синкопи , у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, у розмірі $\frac{4}{4}$.

12	Використовує в практичних завданнях прості розміри $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{3}{8}$ та складні $\frac{4}{4}$, $\frac{6}{8}$. Відтворює в запису групування тривалостей у простих та складних розмірах. Визначає розмір за групуванням тривалостей.
13	Співає одну з партій двоголосної мелодії в складі групи або в дуеті з викладачем/учнем.
14	Записує мелодичний диктант в обсязі 4-8 тактів із використанням вивчених ладо-мелодичних інтонацій та ритмічних груп.
IV	<i>Імпровізаційно-творче музикування: підбір на слух, транспонування, імпровізація (вокальна, інструментальна, рухова), колективна творча діяльність</i>
1	Транспонує, підбирає на слух мелодії з опанованими ладо-мелодичними інтонаціями, ритмічними групами в тональностях до двох ключових знаків включно в розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{4}{4}$.
2	Створює друге речення періоду до заданого першого в паралельній/однойменній тональності з використанням вивчених ладо-мелодичних інтонацій та опанованих ритмічних сполучень.
3	Здійснює варіювання заданої теми: мелодичне, ритмічне, жанрове* тощо (на вибір).
4	Створює мелодію (фрагмент мелодії) до заданої акордової послідовності на заданий ритм/жанр.
5	Створює та виконує ритмічний акомпанемент до вивчених мелодій з використанням опанованих ритмічних сполучень.
6	Підбирає гармонічний супровід до вивченої мелодії з використанням головних тризвуків ладу, обернень тонічного тризвуку (у гармонічному з'єднанні акордів) (в залежності від фаху та рівня володіння фортепіано/синтезатором), підписує скороченими позначеннями.
7	Підбирає акомпанемент до нескладних дитячих пісень (в опанованому фактурному викладі), спираючись на літерне позначення акордів. Виконує з власним супроводом.
8	Створює другий голос до музичного прикладу з використанням різних видів руху голосів у двоголоссі.
9	Бере участь у колективній творчій діяльності (створення фрагменту спільного музичного твору).
10	Бере участь у виконанні ритмічних партитур. Пропонує свій варіант ритмічної партії.

***Орієнтовний перелік завдань підсумкового іспиту
на кінець четвертого року навчання***

1. Презентувати попередньо підготовлене завдання з творчою складовою (підбрати гармонічний супровід до самостійно обраної мелодії, проспівати її з власним акомпанементом або виконати пісню з нескладним акомпанементом на фортепіано (або іншому інструменті)).

2. Сольфеджувати з листа нескладну мелодію в тональностях з одним-двома ключовими знаками в розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ або $\frac{4}{4}$ з попереднім аналізом (лад, тональність, метроритмічні особливості, структура мелодії, принципи та прийоми тематичного розвитку, кульмінація, інтервали, вивчені акорди в складі мелодії).

3. Записати мелодичний диктант в обсязі 4-8 тактів із використанням вивчених ладо-мелодичних інтонацій та ритмічних груп.

4. Виконати письмову роботу (у вигляді тестів тощо).

5. Виконати власний твір на обраному інструменті: пісню із супроводом або інструментальну п'єсу в формі періоду (обсягом 8-16* тактів).

6. Нормативний зміст і обсяг навчальної дисципліни та результати навчання
Перший рік навчання

І чверть		
Навчальний модуль 1		
Середня кількість годин на опанування модуля – 7 год., резервна – 1 год.		
№ міні-модуля	Зміст навчання	Результати навчання
1.1.	<p>Музика як мистецтво звуків. Засоби музичної виразності. Звуки шумові (природні, механічні) та музичні. Фізичні властивості музичного звуку: висота, тривалість, сила (гучність), тембр.</p> <p>Регістр. Високі, середні та низькі звуки (регістри фортепіано).</p> <p>Темп. Музика і рух. Різні види руху в житті, природі та музиці. Темпи (швидкий, помірний, повільний).</p> <p>Динаміка. Гучне і тихе в природі та музиці. Ефект «відлуння». Динамічні відтінки <i>f p</i>.</p> <p>Тембр. Забарвлення звучання голосу людини та музичних інструментів.</p> <p>Засоби музичної виразності на прикладах програмних творів українських та зарубіжних композиторів (на вибір викладача). Відтворення образного змісту музики пластичними рухами, у малюнку.</p> <p>Прикладні жанри народно-побутової музики (вокальні, інструментальні): пісня, танець, марш. Сенсорно-моторне сприйняття маршу і танцю.</p> <p>Вокальна та інструментальна музика.</p> <p>Пісня як вокальний жанр в музиці. Куплетна форма.</p>	<p>Має уявлення про різноманітність світу звуків. Розрізняє звуки природні, механічні та музичні.</p> <p>Знає основні якісні характеристики музичних звуків. Визначає музичні звуки за висотою (високі, середні, низькі), тривалістю (короткі-довгі), гучністю (гучні-тихі), тембром («глухий», «яскравий», «теплий», «прозорий» тощо). Знає розташування регістрів на клавіатурі фортепіано.</p> <p>Визначає темп (швидкий, помірний, повільний) у прослуханому творі, який асоціює з особистим життєвим досвідом (рух на поїзді, на велосипеді, пішки). Розуміє залежність характеру музики від темпу її виконання.</p> <p>Розуміє поняття «динаміка», розрізняє динамічні відтінки <i>f p</i> за графічним позначенням та на слух.</p> <p>Розрізняє голоси людей та звучання деяких музичних інструментів (фортепіано, скрипка, труба, гітара, бандура тощо) за тембром.</p> <p>Сприймає та визначає окремі засоби музичної виразності в прослуханих творах (темп, динаміку <i>f p</i>, регістр, тембр).</p> <p>Ділиться образно-емоційним враженням від прослуханої музики, відтворює її характер і образний зміст відповідними за емоційним забарвленням пластичними рухами та в малюнку.</p> <p>Розуміє різницю між піснею, танцем та маршем, вирізняє їх на слух, імпровізує рухи під час сприйняття танцювальної та маршової музики.</p> <p>Розрізняє поняття «вокальна музика», «інструментальна музика».</p> <p>Визначає пісню як вокальну музику. Визначає на слух заспів та приспів у піснях, що вивчаються. Розрізняє в піснях мелодію та акомпанемент.</p>

	<p>Мелодія, типи мелодичного руху. Мелодія та акомпанемент у пісні.</p> <p>Формування початкових навичок співу.</p> <p>Метр. Метрична пульсація, долі-кроки. Ритм. Тривалість звуків. Співвідношення тривалостей звуків (довгі-короткі).</p> <p>Поняття «ритмосклади», «жести, що звучать».</p> <p>Ритмічні вправи.</p> <p>Інтонування на одному звуці. Поняття «унісон».</p> <p>Інтервал у музиці (ознайомлення). Інтервал прима (ознайомлення).</p> <p>Ритмічний диктант (підготовчі вправи).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Розуміє мелодію як провідний голос, що втілює в собі основну думку музичного твору.</p> <p>У вивченій на слух мелодії визначає тип мелодичного руху (висхідний, низхідний, хвилеподібний, стрибкоподібний тощо) та зображує його графічно.</p> <p>Виконує пісні дитячого репертуару, вивчені на слух, з акомпанементом викладача. Має уявлення про початкові навички співу – співацьку поставу, дихання, звукоутворення, дикцію й чистоту інтонування.</p> <p>Відчуває та відтворює метричну пульсацію як ритмічний супровід до пісні, що виконується, музики, що звучить у запису.</p> <p>Має уявлення про тривалість звуків у музиці (довгі-короткі звуки).</p> <p>Повторює за викладачем ритм окремих фраз пісні (ритмічне «відлуння») разом із іншими учнями або індивідуально.</p> <p>Виконує рецитацію власного імені, окремих слів, фраз* на одному звуці. Відворює ритмічний рисунок мелодії для сольфеджування ритмоскладами, жестами, що звучать.</p> <p>Інтонує найпростіші мелодії на одному звуці зі словами, із назвою нот у супроводі жестів, що звучать.</p> <p>Має уявлення про інтервал. Знає інтервал прима. Відтворює його на інструменті, голосом.</p> <p>Графічно фіксує ритм мелодії, сприйнятої на слух (в обсязі фрази), довгими та короткими горизонтальними рисками.</p> <p>Розуміє поняття «регістр», «темп», «тембр», «ритм», «метр як музичний пульс», «доля», «заспів», «приспів», «акомпанемент», «ритмосклади», «жести, що звучать», має уявлення про унісон, інтервал.</p>
1.2.	<p>Основи нотної грамоти. Знайомство з клавіатурою. Нотний стан (нотоносець): основні та додаткові лінії, скрипковий та басовий ключі.</p> <p>Співвідношення звук-нота. Нотний знак (нота) – графічне позначення звуку, основні назви нот.</p> <p>Розташування нот першої октави на нотному стані (нотоносці) в скрипковому ключі та розташування на клавіатурі звуків, що їм відповідають.</p>	<p>Має уявлення про основні та додаткові лінії нотного стану. Знає нумерацію ліній нотного стану, графічне зображення скрипкового та басового ключів.</p> <p>Розуміє, що нотний знак (нота) – це графічне позначення звуку.</p> <p>Називає ноти звукоряду від ноти «до» вгору та вниз, звукоряди від різних звуків у висхідному та низхідному напрямі (в обсязі 3-5 звуків).</p> <p>Знає розташування нот першої октави на нотному стані (нотоносці) в скрипковому ключі (<i>працює з магнітною дошкою, гудзиками тощо</i>) та звуків, що їм відповідають на клавіатурі фортепіано.</p>

	<p>Назви та графічне позначення тривалостей звуків: ціла, половинна, чверть, восьма (ознайомлення).</p> <p>Співвідношення «довгий-короткий звук» як чверть до восьмої. Ритмічні вправи.</p> <p>Поняття «октава». Назви октав та розташування їх на клавіатурі фортепіано.</p> <p>Штрихи як прийоми звуковидобування на музичному інструменті та їх виразове значення.</p> <p>Знайомство із зображальними можливостями фортепіано. Штрихи legato, non legato, staccato. Образне сприйняття штрихів на прикладах творів української та зарубіжної музики для дітей.</p> <p>Образно-звукова імпровізація на фортепіано.</p> <p>Ритмічний диктант (усний за допомогою ритмокарток): диктант з пам'яті.</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Знає назву та графічне позначення основних тривалостей звуків. Відтворює зміну тривалостей звуків у русі під музику (повільні, помірні кроки, біг).</p> <p>Відтворює ритмічну послідовність (в обсязі 2-х тактів) із використанням восьмої, чверті жестами, що звучать, ритмоскладами.</p> <p>Знає назви і розташування октав на клавіатурі фортепіано.</p> <p>Знає назву штрихів (legato, non legato, staccato), розуміє їх як прийоми звуковидобування на фортепіано, що мають виразове значення (наприклад, staccato – краплі дощу, стрибки тощо).</p> <p>Сприймає твори української та зарубіжної музики для дітей та висловлює враження, які співзвучні особистим емоціям (користується запропонованим словником). Обирає назву прослуханому твору з двох-трьох запропонованих варіантів.</p> <p>Здійснює невелику образно-звукову імпровізацію на фортепіано (наприклад, імітацію крапель дощу, гуркоту грому, дзвонів та дзвіночків, співу пташок, дзижчання бджоли тощо). Доповнює музичний образ відповідним малюнком.</p> <p>Відтворює з пам'яті фрагмент ритмічного рисунку вивченої пісні в обсязі фрази за допомогою ритмокарток.</p> <p>Розуміє поняття «нота», «нотний стан» («нотноносець»), «основні та додаткові лінії нотного стану», «октава», «тривалість», «штрихи» (legato, non legato, staccato).</p>
II чверть		
Навчальний модуль 2		
Середня кількість годин на опанування модуля – 7 год., резервна – 1 год.		
2.1.	<p>Основи нотної грамоти. Тон і півтон (ознайомлення). Розміщення на клавіатурі тонів та півтонів.</p> <p>Знаки альтерації: діез, бемоль, бекар; графічне позначення та їх дія.</p> <p>Ключові та випадкові знаки. Порядок розташування ключових знаків – діезів та бемолів (ознайомлення).</p>	<p>Має уявлення про тон і півтон, знаходить їх на клавіатурі.</p> <p>Знає графічне позначення знаків альтерації. Розуміє дію діезу, бемолю, бекару.</p> <p>Розрізняє ключові та випадкові знаки альтерації, розпізнає їх у нотному тексті. Називає порядок розташування ключових знаків – діезів та бемолів*.</p>

<p>Пауза. Тривалість пауз: ціла, половинна, чверть, восьма. Графічне позначення пауз.</p> <p>Загальне уявлення про лад, ступені ладу. Мажор та мінор. Образне сприйняття мажору та мінору.</p> <p>Ладо-мелодична інтонація як виразова складова мелодії.</p> <p>Ладо-мелодична інтонація V – ↓III ступенів. Ладо-мелодична інтонація III – ↑V ступенів. <i>(Ладо-мелодичні інтонації визначені відповідно до ступенів мажорного ладу. Опанування ладо-мелодичних інтонацій та ступеневих сполучень відбувається відносно тональностей До мажор, Фа мажор, Соль мажор – на вибір викладача).</i></p> <p>Звуконаслідування в музиці. Образно-звукова імпровізація на фортепіано.</p> <p>Інтервал у музиці (повторення). Інтервал терція як сполучення III – V ступенів ладу (ознайомлення).</p> <p>Визначення на слух засобів музичної виразності (динаміка, регістр, темп, тембр, штрихи, лад) у музичних творах, що втілюють тему природи. Ритмічний диктант (усний за допомогою ритмокарток). Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Знає поняття «пауза» та графічне позначення пауз (цілої, половинної, чверті, восьмої), розпізнає їх у нотному тексті.</p> <p>Має загальне уявлення про лад та його ступені (наочне знайомство з музичними «сходінками»).</p> <p>Визначає мажор або мінор у прослуханих творах та/або вивчених піснях. Використовує образні асоціації.</p> <p>Має уявлення про ладо-мелодичну інтонацію, її виразову роль.</p> <p>Співає найпростіші мелодії в межах засвоєних ладо-мелодичних інтонацій зі словами, з назвою нот, супроводжуючи спів жестами, що звучать; з показом ступенів на музичних «сходінках», ручними знаками.</p> <p>Розпізнає звуконаслідування в музичних творах: кування зозулі (знайомі мелодичні інтонації); «голоси» тварин, птахів (регістри, тембри); звуки природи: відлуння, грім (динаміка).</p> <p>Використовує звуки різних регістрів для відтворення звуконаслідування в образно-звуковій імпровізації на фортепіано («музична розповідь»)*.</p> <p>Має уявлення про інтервал як про інтонаційне співвідношення двох ступенів ладу; розуміє інтервал терцію як сполучення двох звуків, що розташовані через одну клавішу на клавіатурі*. Називає ноти, що розташовані на лініях та між лініями нотного стану вгору та вниз*.</p> <p>Визначає на слух засоби музичної виразності та пов'язує їх з характером і настроєм прослуханих творів.</p> <p>Відтворює сприйняті на слух ритмічні послідовності з використанням восьмої, чверті в обсязі 2-х тактів за допомогою ритмокарток.</p> <p>Розуміє поняття «тон», «півтон», «ключові та випадкові знаки», «дієз», «бемоль», «бекар», «пауза», «лад», «мажор», «мінор», «мелодична інтонація», «ступені ладу», «звуконаслідування».</p>
---	---

<p>2.2.</p>	<p>Основи нотної грамоти (продовження). Графічне позначення нот другої октави. Ноти на додаткових лініях.</p> <p>Знак скороченого запису нотного тексту: знак репризи.</p> <p>Образна варіативність сприйняття ладо-мелодичних інтонацій (визначення образних характеристик ладо-мелодичних інтонацій та послідовність їх опанування залишається на розсуд викладача).</p> <p>Ладо-мелодичні інтонації V – ↑VI; VI – ↓V ступенів на прикладах жанрів дитячого фольклору: скоромовки, лічилки, мирилки, дражнилки, забавлянки тощо. Наспівно-речитативна манера виконання пісень у жанрі дитячого фольклору.</p> <p>Половинна тривалість у музичних прикладах (наприкінці фрази, речення).</p> <p>Інтервал секунда (ознайомлення).</p> <p>Мелодична модель на основі сполучення V-VI-V-III ступенів ладу.</p> <p>Підбір мелодії на слух.</p> <p>Початкові навички імпровізації мелодії на заданий текст.</p> <p>Музично-театральна імпровізація пісень-ігор обрядового музичного фольклору зимового циклу (колядки, щедрівки тощо).</p> <p>Ритмічний диктант (усний за допомогою ритмокарток).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Знає розташування нот другої октави в скрипковому ключі на нотному стані (<i>працює з магнітною дошкою або гудзиками</i>). Знає нумерацію додаткових ліній нотного стану.</p> <p>Розуміє значення та графічне позначення знаку репризи, розпізнає його в нотному тексті, вміє користуватися у виконанні.</p> <p>Має уявлення про варіативність образно-емоційного визначення однієї ладо-мелодичної інтонації в різних творах (наприклад, інтонація V – ↓III ступенів – інтонація «кування зозулі», «розповідна», «колисання»).</p> <p>Відтворює голосом слова і фрази різною інтонацією.</p> <p>Співає найпростіші мелодії в межах засвоєних ладо-мелодичних інтонацій (зокрема, з половинною тривалістю наприкінці фраз, речень) зі словами, з абсолютною назвою нот, супроводжуючи спів ручними знаками, показом ступенів на музичних «сходинках», жестами, що звучать тощо.</p> <p>Має уявлення про інтервал секунда як про сполучення двох суміжних звуків.</p> <p>Підбирає на інструменті вивчені поспівки від різних звуків.</p> <p>Імпровізує (грає/співає) мелодію дитячої лічилки, мирилки, дражнилки тощо в межах засвоєних ладо-мелодичних інтонацій на заданий текст.</p> <p>Виконує вивчені обрядові пісні в імпровізованих колективних музично-театральних дійствах.</p> <p>Відтворює ритмічні послідовності з використанням восьмої, чверті, половинної тривалостей, сприйняті на слух, в обсязі 2-х тактів за допомогою ритмокарток.</p> <p>Розуміє поняття «реприза», «додаткові лінії нотного стану», «інтервал».</p>
III чверть		
Навчальний модуль 3		
Середня кількість годин на опанування модуля – 10 год., резервна – 1 год.		
<p>3.1.</p>	<p>Нотний правопис. Правила написання ключів (скрипковий, басовий), нот першої та другої октав, штилів, знаків альтерації (дієз, бемоль, бекар).</p>	<p>Опановує нотний запис: записує ключі, ноти різних тривалостей, знаки альтерації.</p>

<p>Прості розміри (дводольні). Розмір $\frac{2}{4}$ на прикладах жанрів танцювальної музики (полька, гопак, козачок тощо).</p> <p>Сильна та слабка долі, акцент.</p> <p>Такт, тактова риска, заключна тактова риска. Групування тривалостей у розмірі $\frac{2}{4}$.</p> <p>Ритмічні моделі в розмірі $\frac{2}{4}$ з використанням основних тривалостей (половинні, чверті, восьмі). Ритмічний рисунок мелодії. Ритмічні вправи.</p> <p>Ладо-інтонаційні моделі на основі сполучення III, V та VI ступенів.</p> <p>Групування тривалостей у вокальній та інструментальній мелодіях (ознайомлення).</p> <p>Ритмічне ostinato.</p> <p>Пластично-рухова імпровізація.</p> <p>Початкові навички вокальної/інструментальної імпровізації.</p> <p>Підбір на слух вивчених мелодій.</p> <p>Мелодичний диктант (підготовчі вправи).</p> <p>Ритмічний диктант (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Розуміє поняття «розмір», знає графічне позначення та розташування розміру на нотному стані. Знає розмір $\frac{2}{4}$, значення цифр у його графічному позначенні. Визначає його як дводольний.</p> <p>Відтворює плесканням (або в інший спосіб) метричну пульсацію музики в розмірі $\frac{2}{4}$. Відчуває та акцентує сильну долю під час сприйняття танцювальної музики в розмірі $\frac{2}{4}$.</p> <p>Розуміє поняття «такт». Розпізнає в нотному тексті тактову риску та заключну тактову риску. Розуміє групування в розмірі $\frac{2}{4}$.</p> <p>Відтворює ритмічні послідовності в розмірі $\frac{2}{4}$ з використанням вивчених тривалостей ритмоскладами, жестами, що звучать, ударними, шумовими інструментами.</p> <p>Сольфеджує найпростіші мелодії в розмірі $\frac{2}{4}$, побудовані з використанням засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, супроводжуючи спів ручними знаками, показом ступенів на музичних «сходинах», жестами, що звучать тощо.</p> <p>Має уявлення про відмінності групування тривалостей у вокальній та інструментальній мелодіях*.</p> <p>Виконує ритмічне ostinato з використанням опанованих ритмічних моделей як супровід до вивчених мелодій в розмірі $\frac{2}{4}$, за допомогою жестів, що звучать, ударних та шумових інструментів.</p> <p>Відтворює метроритм музики в танцювальних жанрах (полька, гопак, козачок тощо) у процесі її сприйняття за допомогою ритмопластики.</p> <p>Імпровізує (грає/співає) вилучені такти в мелодії, використовуючи вивчені ладо-мелодичні інтонації на заданий ритм, текст.</p> <p>Підбирає на інструменті від різних звуків вивчені нескладні мелодії в розмірі $\frac{2}{4}$.</p> <p>Виконує підготовчі вправи до мелодичного диктанту (спів мелодичних поспівок на «нейтральний» склад, потім з назвою нот та відтворенням на інструменті). Записує ритм мелодії, сприйнятої на слух, в обсязі двох тактів.</p>
--	--

		<p>Розуміє поняття «ритмічне <i>ostinato</i>», «сильна та слабка доли», «акцент», «розмір», «такт», «тактова риска», «заклучна тактова риска», «групування тривалостей».</p>
<p>3.2.</p>	<p>Основи нотної грамоти (продовження). Басовий ключ. Розташування малої октави на клавіатурі (повторення) та нот малої октави на нотному стані в басовому та скрипковому ключах*. Ноти на додаткових лініях (повторення).</p> <p>Знаки спрощення нотного письма: октавний пунктир.</p> <p>Тоніка, тонічний тризвук.</p> <p>Поняття «тональність» (ознайомлення), «акорд» (тризвук).</p> <p>Ладо-інтонаційні моделі на основі сполучення I, III, V ступенів ладу.</p> <p>Тактування у розмірі $\frac{2}{4}$.</p> <p>Підбір мелодії на слух.</p> <p>Початкові навички вокальної/інструментальної імпровізації.</p> <p>Стрибок у мелодії: I–↑V ст.; V–↓I ст.</p> <p>Інтервал квінта як сполучення I–V ступенів ладу (ознайомлення).</p> <p>Тонічна квінта (бурдон)* як звуконаслідування народних бурдонних інструментів (волинка, колісна ліра)*.</p> <p>Музично-театральна імпровізація пісень-ігор обрядового музичного фольклору весняного циклу (ігрові, веснянки, заклички тощо).</p> <p>Мелодичний диктант: «диктант-хвилинка» (усний), диктант «з помилками» (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Знає розташування нот малої октави на нотному стані в басовому та скрипковому ключах*. Опановує правопис нот малої октави у басовому ключі та на додаткових лініях у скрипковому ключі*.</p> <p>Називає ноти звукоряду від кожного звуку вгору та вниз*.</p> <p>Розуміє дію знаку спрощення нотного письма – октавний пунктир. Розпізнає його в нотному тексті та вміє користуватися у виконанні.</p> <p>Розуміє тоніку як I ступінь ладу, тонічний тризвук як сполучення I – III – V ступенів ладу.</p> <p>Має уявлення про тональність, акорд (тризвук).</p> <p>Сольфеджує мелодії (використовуючи вивчені динамічні відтінки) у межах засвоєних ладо-мелодичних інтонацій у розмірі $\frac{2}{4}$ зі словами, з назвою нот і тактуванням.</p> <p>Підбирає на слух від різних звуків нескладні вивчені мелодії.</p> <p>Імпровізує на інструменті мелодію на звуках тонічного тризвуку з різною послідовністю ступенів (за зразками), змінюючи ритм, динаміку, регістри (бажано декілька варіантів).</p> <p>Імпровізує голосом або на інструменті фразу-відповідь на «запитання», запропоноване викладачем («діалог»). Використовує стрибки на квінту вгору як інтонацію «запитання», вниз – як «відповідь»).</p> <p>Має уявлення про інтервал квінту як сполучення крайніх звуків тонічного тризвуку.</p> <p>Співає вивчену мелодію з акомпанементом у вигляді органного пункту на тоніці або тонічній квінті (бурдон)*.</p> <p>Розрізняє на слух та в нотному тексті інтервал і акорд (тризвук).</p> <p>Виконує вивчені обрядові пісні в імпровізованих колективних музично-театральних діях.</p> <p>Співає нотами невеличку поспівку, виконану викладачем на інструменті.</p> <p>Виправляє навмисні помилки в запису вивченої мелодії.</p> <p>Розуміє поняття «тоніка», «тонічний тризвук», «акорд», «тонічна квінта», має уявлення про тональність.</p>

<p>3.3.</p>	<p>Основи нотної грамоти (продовження). Знаки збільшення тривалості звуку: ліга, фермата. Виразове значення знаку фермати. Заліговані ноти в акомпанементі на прикладі витриманої тонічної квінти (бурдон).</p> <p>Групування тривалостей у вокальній та інструментальній музиці (повторення). Ладо-інтонаційна модель: V–III–I–II ступені. Стійкість та нестійкість звуків (ступенів ладу) наприкінці музичних побудов (ознайомлення). Заповнення тонічної терції II ступенем у поступовому русі мелодії: I–II–III ст.; III–II–I ст. Музичний синтаксис. Спільні риси будови мови і музики (фраза, речення).</p> <p>Будова мелодії: мотив, фраза. Поняття «цезура». Принципи розвитку мелодії: точна повторність, змінена повторність (варіювання) мелодичних побудов (фраз). Прийоми варіювання мелодії (ознайомлення).</p> <p>Ритмічні диктанти (письмові): диктант-загадка, диктант із пам'яті.</p> <p>Мелодичний диктант: розрізний. Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Знає знаки збільшення тривалості звуку (ліга, фермата). Розуміє дію ліги між звуками однієї висоти як прийом збільшення тривалості звуку. Знає графічне позначення знаку фермати, визначає (за допомогою викладача) її виразове значення в музичних прикладах, що вивчаються.</p> <p>Створює акомпанемент до вивчених мелодій у вигляді органного пункту на тонічній квінті або ритмічного <i>ostinato</i> (за зразками), виконує в парі з іншим учнем*.</p> <p>Знає відмінності групування тривалостей у вокальній та інструментальній музиці.</p> <p>Відчуває на слух стійкість або нестійкість звуків наприкінці музичних побудов у мелодіях, що вивчаються.</p> <p>Сольфеджує мелодії, побудовані на основі опанованих ладо-мелодичних інтонацій, у розмірі $\frac{2}{4}$ з тактуванням.</p> <p>Має уявлення про спільні риси будови мови та музики (фраза, речення). Знає структурні складові мелодії: мотив, фраза.</p> <p>Визначає межі фраз, розуміє значення і графічне позначення цезури. Сприймає на слух повторність та змінену повторність (варіювання) мелодичних побудов (фраз). Аналізує (за допомогою викладача) будову мелодії для сольфеджування (кількість фраз, їх точну або змінену повторність).</p> <p>Розуміє поняття «варіювання». Імпровізує свій варіант музичної фрази, використовуючи найпростіші прийоми варіювання: зміну регістру, штрихів, динаміки тощо*.</p> <p>Впізнає знайому пісню по ряду нот без визначених тривалостей. Оформлює її ритмічно.</p> <p>Записує з пам'яті фрагмент ритмічного рисунку вивченої пісні в обсязі 2-4 х тактів.</p> <p>Складає незнайому прослухану мелодію з розрізаних тактів-пазлів.</p> <p>Розуміє поняття «мотив», «фраза», «речення», «цезура», «повтор», «варіювання», «стійкість та нестійкість звуків (ступенів) ладу», «фермата», «заліговані ноти».</p>
IV чверть		

Навчальний модуль 4		
Середня кількість годин на опанування модуля – 7 год., резервна – 1 год.		
4.1.	<p>Прості розміри (тридольні). Розмір $\frac{3}{4}$ на прикладі жанру вальсу. Знак збільшення тривалості звуку: крапка. Тривалість половинна з крапкою в розмірі $\frac{3}{4}$. Групування (ознайомлення).</p> <p>Ритмічні моделі в розмірі $\frac{3}{4}$. Ритмічні вправи. Дводольність і тридольність у музиці.</p> <p>Затакт. Затакт у розмірі $\frac{2}{4}$.</p> <p>IV ступінь мажорного ладу в поступовому низхідному та висхідному русі мелодії: V–IV–III–II–Iст.; I–II–III–IV–V ст.</p> <p>Тривалості звуку: шістнадцята тривалість. Ритмічна група у розмірі $\frac{2}{4}$ як відображення стрімкого руху (ознайомлення). Початкові навички інструментальної імпровізації (доскладення вилучених фрагментів мелодії). Поняття «канон». Ритмічний канон. Колективне музикування в шумовому оркестрі. Ритмічний диктант (усний). Мелодичний диктант (письмовий): диктант з пам'яті. Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Визначає розмір $\frac{3}{4}$ як тридольний. Відтворює метроритм музики в жанрі вальсу в процесі її сприйняття за допомогою ритмопластики. Розуміє крапку праворуч ноти як знак, що подовжує ноту наполовину її тривалості. Здійснює групування в розмірі $\frac{3}{4}$. Відтворює ритмічний рисунок мелодії в розмірі $\frac{3}{4}$ жестами, що звучать, ритмоскладами. Розрізняє на слух дводольність і тридольність у прослуханих творах через сприйняття та відтворення метричних долей: пластичними рухами, плесканням у долоні, рахуванням долей тощо. Розуміє поняття «затакт», визначає на слух початок мелодії зі слабкої долі. Визначає затакт у нотному тексті. Виразно сольфеджує мелодії, побудовані на основі опанованих ладо-мелодичних інтонаційних моделей: із тактуванням (зокрема із затактом) у розмірі $\frac{2}{4}$ та за допомогою жестів, що звучать у розмірі $\frac{3}{4}$. Супроводжує спів ручними знаками, показом ступенів на музичних «сходинках», ритмічним <i>ostinato</i> тощо.</p> <p>Відтворює ритмічні моделі з включенням групи ритмоскладами та жестами, що звучать. Створює та записує вилучені фрагменти мелодії на заданий ритм або нотний ряд у танцювальних жанрах (полька, вальс). Виконує ритмічний канон у складі групи шумового оркестру. Відтворює ритмічний рисунок, сприйнятий на слух, у розмірі $\frac{3}{4}$ за допомогою ритмокарток. Записує мелодію з пам'яті в обсязі 2-х тактів. Розуміє поняття «поступовий рух», «канон», «ритмічний канон», «дводольність», «тридольність», «затакт».</p>
4.2.	Програмність у музиці. Музичний образ (ознайомлення).	Має уявлення про музичний образ. Знає, що в назві твору міститься вербальна характеристика образного змісту твору.

	<p>Виразальні та зображальні можливості музики на прикладах творів, що втілюють світ живої природи в музиці.</p> <p>Роль тембру інструментів у створенні музичного образу.</p> <p>Образно-звукова імпровізація.</p> <p>Початкові навички аналізу засобів музичної виразності в нотному тексті на прикладі п'єс дитячого репертуару, що вивчаються на заняттях з фаху.</p> <p>Динамічні відтінки (<i>pp, mp, mf, ff</i>), <i>crescendo</i> (<i>cresc.</i>), <i>diminuendo</i> (<i>dim.</i>)</p> <p>Позначення зміни темпу виконання <i>ritenuto</i> (<i>rit.</i>), <i>Al tempo</i>.</p> <p>Основні поняття міні-модуля. Узагальнення та закріплення знань, умінь та навичок за навчальний рік.</p>	<p>Має уявлення про виразальні та зображальні можливості музики. Розуміє, що зображальні деталі в музиці відіграють другорядну роль.</p> <p>Впізнає образ представника живої природи, відтворений у звуках, розпізнає на слух звуконаслідування.</p> <p>Розуміє відповідність регістру, темпу, тембру, динаміки – характеру, розміру птахів та тварин; відповідність типу рухів (кроки, політ, стрибки, ковзання) – штрихам, темпу, певному ритму.</p> <p>У прослуханих музичних творах визначає тембри інструментів (фортепіано, скрипки, контрабасу, флейти, труби, барабану тощо).</p> <p>Створює образно-звукову імпровізацію музичного образу представника живої природи (за зразками)*.</p> <p>Аналізує (за допомогою викладача) засоби музичної виразності в п'єсах, що вивчаються на заняттях з фаху.</p> <p>Визначає та правильно тлумачить у нотному тексті графічні позначення вивчених динамічних відтінків, позначення зміни темпу виконання.</p> <p>Розуміє поняття «музичний образ», «звуконаслідування», «імпровізація», «динамічні відтінки», «засоби музичної виразності».</p>
Другий рік навчання		
Навчальний модуль 5		
Середня кількість годин на опанування модуля – 7 год., резервна – 1 год.		
№ міні-модуля	Зміст навчання	Результати навчання
5.1.	<p>Повторення навчального матеріалу I класу. (<i>Вся робота ведеться відповідно до тональностей До мажор, Фа мажор, Соль мажор – на вибір викладача</i>).</p> <p>Скрипковий та басовий ключі. Ноти першої, другої, малої октав*.</p> <p>Основні тривалості звуків і пауз.</p>	<p>Знає розташування на нотному стані нот першої, другої, малої* октав. Вміє записати їх у скрипковому, басовому ключах.</p> <p>Знає основні тривалості звуків і пауз, вміє їх записати.</p> <p>Висловлює особисті образно-емоційні враження від сприйняття музичних творів, ділиться ними, відтворює у різний спосіб (у малюнку, пластичними</p>

<p>Засоби музичної виразності: лад, темп, метр, ритм, динаміка, тембр, регістр, штрихи.</p> <p>Мажор і мінор.</p> <p>Тоніка, тональність. Стійкі та нестійкі ступені ладу. Тонічний тризвук (акорд).</p> <p>Ладо-мелодичні інтонаційні моделі та мелодії в межах мажорного гексахорду.</p> <p>Розміри $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$.</p> <p>Принципи розвитку мелодії: точна повторність, змінена повторність (варіювання).</p> <p>Початкові навички вокальної/інструментальної імпровізації на заданий ритм, текст (доскладення вилучених із запису тактів мелодії).</p> <p>Жанри: пісня, марш, танець (гопак, полька, вальс). Пісенність, маршовість, танцювальність як ознаки жанру в інструментальній музиці.</p> <p>Ритмічне <i>ostinato</i>. Ритмічний канон.</p> <p>Колективне музикування в шумовому оркестрі.</p> <p>Підбір на слух вивчених мелодій та супроводу до них.</p> <p>Образно-звукова та пластично-рухова імпровізація.</p> <p>Ритмічний диктант (усний за допомогою ритмокарток, письмовий).</p> <p>Мелодичний диктант (усний, письмовий).</p>	<p>рухами). Визначає на слух у музичних творах зміну ладу, темпу, метру, ритму, динаміки, тембру, регістру.</p> <p>Має загальне уявлення про мажорний та мінорний лади.</p> <p>Розуміє тоніку, тональність, стійкі та нестійкі ступені ладу, тонічний тризвук (акорд).</p> <p>Виконує ладо-інтонаційні вправи (у тональностях відповідно до вимог типової навчальної програми) з показом ступенів ручними знаками, на музичних «сходінках» тощо.</p> <p>Інтонує мелодії в межах мажорного гексахорду, побудовані з використанням опанованих ладо-інтонаційних моделей, з тактуванням у розмірі $\frac{2}{4}$ та у супроводі жестів, що звучать у розмірі $\frac{3}{4}$.</p> <p>Знає розмір $\frac{2}{4}$, орієнтується в розмірі $\frac{3}{4}$.</p> <p>Визначає у нотному тексті (за допомогою викладача) принципи розвитку мелодії: точну повторність, змінену повторність (варіювання) мелодичних побудов (фраз).</p> <p>Імпровізує вилучені із запису фрагменти мелодії (в обсязі фрази) на заданий ритм, текст.</p> <p>Розрізняє на слух пісенність, маршовість, танцювальність у інструментальній музиці.</p> <p>Виконує ритмічне <i>ostinato</i> з використанням опанованих ритмічних моделей як супровід до вивчених мелодій.</p> <p>Виконує ритмічний канон у складі групи шумового оркестру та/або жестами, що звучать.</p> <p>Підбирає на інструменті нескладні знайомі мелодії від різних звуків.</p> <p>Підбирає супровід до вивчених мелодій у вигляді тонічної квінти (бурдон) або ритмічного <i>ostinato</i>*.</p> <p>Імпровізує рухи під час сприйняття музики в пісенно-танцювальних жанрах. Здійснює образно-звукову імпровізацію на задану тему.</p> <p>Записує ритмічний диктант у розмірі $\frac{2}{4}$ в обсязі 2-х тактів або відтворює за допомогою ритмокарток у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$.</p> <p>Відтворює незнайому мелодію на «нейтральний» склад.</p> <p>Складає розрізний диктант.</p>
--	--

<p>5.2.</p>	<p><i>Вся робота ведеться у тональностях До мажор, Ре мажор, Фа мажор, Соль мажор (вибір та послідовність опанування тональностей визначається викладачем).</i></p> <p>Нижній тетрахорд мажорного ладу у поступовому висхідному та низхідному русі мелодії: I–II–III–IV ст.; IV–III–II–I ст.</p> <p>Інтонація півтону: IV–III ст.; III–IV ст.; III–IV–III ст.</p> <p>Інтонація тону: I–II ст., II–I ст.</p> <p>Інтервал секунда за тоною та ступеневою величиною (ознайомлення).</p> <p>Стрибки зі стійких ступенів на нестійкі ступені мажорного ладу: I–↑IV ст.</p> <p>Створення мелодії на заданий текст.</p> <p>Верхній тетрахорд мажорного ладу у поступовому висхідному: V–VI–VII–I² ст. та низхідному русі мелодії I²–VII–VI–V ст.</p> <p>Інтонація півтону: VII–I² ст.; I²–VII ст., I²–VII–I² ст.</p> <p>Інтонація тону: V–VI ст., VI–V ст.</p> <p>Увідні звуки. II та VII ступені як увідні звуки до тоніки. Розв'язання увідних звуків у тоніку.</p> <p>Стрибки зі стійких на нестійкі ступені мажорного ладу: V–↓II ст.; V↑–VII ст.; V–↓VII ст.*.</p> <p>Початкові навички двоголосного співу.</p> <p>Мелодичний канон.</p> <p>Підбір на слух вивчених мелодій.</p> <p>Ритмічна група у розмірі $\frac{2}{4}$ на прикладах фольклорних пісенно-танцювальних жанрів (на вибір викладача).</p> <p>Ритмічні моделі з ритмічною групою у розмірі $\frac{2}{4}$. Ритмічні вправи (зокрема з паузами).</p>	<p>Записує диктант із пам'яті, диктант з «помилками».</p> <p>Виконує вокально-інтонаційні вправи (у тональностях відповідно до вимог типової навчальної програми): висхідний та низхідний рух звуками нижнього та верхнього тетрахордів, тонічний тризвук, увідні звуки, стрибки зі стійких ступенів на нестійкі (з показом ручними знаками, за «стовбицею» тощо).</p> <p>Знаходить на клавіатурі, грає/співає півтони та тони у вивчених тональностях.</p> <p>Розрізняє серед секунд великі та малі за тоною величиною, розуміє їх тотожність із тоном та півтоном. Відтворює (грає/співає, записує) в.2 та м.2 на ступенях мажорного ладу.</p> <p>Виразно інтонує мелодії в межах засвоєних ладо-мелодичних інтонацій у розмірі $\frac{2}{4}$ з тактуванням, у розмірі $\frac{3}{4}$ у супроводі жестів, що звучать.</p> <p>Сприймає низхідну ладо-мелодичну інтонацію півтону (IV–III ст.) як інтонацію «жалю», «зітхання». Використовує низхідну ладо-мелодичну інтонацію півтону (IV–III ст.) у створенні мелодії на заданий текст (відповідно до його змісту) в обсязі 4-х тактів.</p> <p>Розуміє поняття «увідні звуки», визначає їх як нестійкі, вміє розв'язувати у вивчених тональностях. Визначає увідні звуки у мелодіях для сольфеджування.</p> <p>Виконує мелодичний канон у складі групи учнів.</p> <p>Підбирає на слух нескладні вивчені мелодії у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$.</p> <p>Відтворює ритмічні рисунки з включенням ритмічної групи та паузами у розмірі $\frac{2}{4}$ ритмоскладами та жестама, що звучать.</p> <p>Створює рухово-пластичну імпровізацію під час сприйняття музики фольклорних пісенно-танцювальних жанрів.</p>
--------------------	--	--

	<p>Варіювання мелодії (ритмічне).</p> <p>Музичний синтаксис: фраза (повторення), речення.</p> <p>Ритмічний диктант: (усний за допомогою ритмокарток), ритмічний «диктант-загадка».</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Здійснює ритмічне варіювання музичної фрази в розмірі $\frac{2}{4}$, використовуючи прийом дроблення тривалостей (зокрема ритмічну групу та/або заповнення мелодичного стрибка зворотнім рухом (за зразком)*.</p> <p>Визначає в нотному тексті межі фраз і речень та позначає їх знаком цезури.</p> <p>Відтворює ритмічний рисунок незнайомої мелодії (ритмічний диктант) у розмірі $\frac{2}{4}$ з використанням ритмічної групи за допомогою ритмокарток в обсязі 2-4-х тактів.</p> <p>Записує ноти мелодії без визначених тривалостей. Розпізнає в запису знайому пісню, оформлює її ритмічно.</p> <p>Розуміє поняття «мажорний лад», «нижній тетрахорд», «верхній тетрахорд», «поступовий рух», «стрибок», «тонова та ступенева величина інтервалу», «тон», «півтон», «фраза», «речення».</p>
II чверть		
Навчальний модуль 6		
Середня кількість годин на опанування модуля – 7 год., резервна – 1 год.		
6.1.	<p>Повний звукоряд натурального мажору.</p> <p>Будова мажорного ладу. Гама, тетрахорди. Поняття про тоніку, тональність, ключові знаки (повторення).</p> <p>Тонічний тризвук (повторення).</p> <p>Повний тонічний тризвук: I–III–V–I² ст. Скорочене позначення тонічного тризвуку (T₅₃).</p> <p>Увідні звуки (повторення).</p> <p>Ладове тяжіння. Розв'язання нестійких ступенів у стійкі. Оспівування стійких ступенів мажорного ладу.</p>	<p>Визначає тональності за ключовими знаками та кінцевою тонікою. Вміє записати знаки біля ключа. Знає порядок розташування ключових знаків.</p> <p>Знає тонову будову мажорного ладу.</p> <p>Інтонує/грає, записує вивчені гами, тетрахорди, тонічний тризвук, повний тонічний тризвук. Створює свій ритмічний варіант гами та інтонує з тактуванням*.</p> <p>Визначає тонічний тризвук як акорд, що складається зі стійких ступенів, знає скорочене позначення тонічного тризвуку.</p> <p>Розуміє поняття «повний тонічний тризвук», грає, співає у вивчених тональностях.</p> <p>Інтонує вокально-інтонаційні вправи у вивчених тональностях: розв'язання нестійких ступенів у стійкі, оспівування стійких ступенів, стрибки із стійких ступенів на стійкі з показом ручними знаками, за «стовбицею» тощо.</p> <p>Виразно сольфеджує мелодії в розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ з рухом звуками тонічного тризвуку (з різною послідовністю ступенів), повного тонічного тризвуку, оспівуванням стійких ступенів, зі стрибками.</p>

	<p>Ритмічна група у розмірі $\frac{2}{4}$ (ознайомлення).</p> <p>Вокальна імпровізація (доскладення вилучених із запису фрагментів мелодії).</p> <p>Сольфеджування з листа, підбір на слух.</p> <p>Музично-театральна імпровізація пісень-ігор обрядового музичного фольклору осіннього циклу (обжинкові, зажинкові тощо).</p> <p>Мелодичний диктант (письмовий): диктант «з помилками».</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Розрізняє на слух стійкість або нестійкість звуків наприкінці музичних побудов (фраз, речень) у прослуханих мелодіях. Дописує вилучені такти завершення першої фрази мелодії на нестійкому ступені, а закінчення другої фрази – на стійкому ступені.</p> <p>Відтворює ритмічні послідовності у розмірі $\frac{2}{4}$ з ритмічною групою .</p> <p>ритмоскладами, жестами, що звучать.</p> <p>Імпровізує (грає/співає) вилучені із запису пісні фрагменти, використовує опановані ладо-мелодичні інтонації, обираючи відповідні до тексту.</p> <p>Сольфеджує з листа, підбирає на слух нескладні мелодії у вивчених тональностях.</p> <p>Виконує вивчені обрядові пісні в імпровізованих колективних музично-театральних діях.</p> <p>Виправляє умисні помилки в запису вивченої мелодії.</p> <p>Розуміє поняття «тоніка», «тональність», «тонічний тризвук», «повний тонічний тризвук», «ладове тяжіння», «розв'язання», «увідні звуки», «оспівування».</p>
6.2.	<p>Основи нотної грамоти (продовження). Ноти малої октави в скрипковому та басовому ключах (повторення).</p> <p>Прості інтервали за ступеневою величиною (ознайомлення). Визначення інтервалу, назва звуків інтервалу.</p> <p>Гармонічні та мелодичні інтервали.</p> <p>Поняття про консонанс та дисонанс. Консонанси та дисонанси на прикладах гармонічних інтервалів.</p> <p>Поняття «стійкі інтервали».</p> <p>Стойкі інтервали на ступенях мажорного ладу. Інтервал кварта – основа інтонації V–↑I¹ ступенів ладу (ознайомлення). Інтервал октава – основа</p>	<p>Знає розташування малої октави на клавіатурі, нот малої октави на нотному стані, записує їх у скрипковому та басовому ключах.</p> <p>Знає визначення інтервалу, назви нижнього та верхнього звуків інтервалу.</p> <p>Знає назви простих інтервалів, розуміє прості інтервали як такі, що утворюються в межах октави, розуміє відповідність назви інтервалу його ступеневій величині.</p> <p>Розуміє мелодичний та гармонічний інтервали як форму викладу інтервалу, визначає їх у нотному тексті.</p> <p>Має уявлення про консонанс та дисонанс, розрізняє консонанси та дисонанси (у гармонічному викладі) на слух серед вивчених інтервалів.</p> <p>Розуміє поняття «стійкі інтервали» як інтервали, що складаються з двох стійких ступенів ладу.</p> <p>Грас, співає, записує стійкі інтервали на ступенях вивчених тональностей.</p> <p>Виконує інтонаційні вправи із стрибками зі стійких ступенів на стійкі у вивчених тональностях з показом ручними знаками, за «стовбицею» тощо.</p>

інтонацій I–↑I²; I²–↓I*(ознайомлення). Інтервал секста* – основа інтонацій III–↑I², V– ↑III² ступенів ладу (ознайомлення). Інтервал квінта – основа інтонації I–↑V (повторення). Інтервал терція – основа інтонації I–↑III (повторення).

Стрибки зі стійких ступенів на стійкі: V–↓I ст.; V–↑I²ст.; I–↑I² *ст.; I²–↓I *ст.; III–↑I² ст.; V–↑III² ст.*.

Ритмічні вправи з ритмічною групою та паузами у розмірі $\frac{2}{4}$.

Ритмічне варіювання мелодії.

Транспозиція мелодії (ознайомлення).

Ритмічний диктант (усний за допомогою ритмокарток): диктант з пам'яті.

Мелодичний диктант: «диктант-транспозиція».

Основні поняття міні-модуля.

Сольфеджує мелодії в розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ зі стрибками зі стійких ступенів на стійкі (на квірту, квінту, октаву, сексту*).

Визначає інтервали квірту, квінту, октаву, сексту* у нотних прикладах. Грає, називає звуки, розташовані по терціях, квартах, квінтах вгору та вниз*.

Відтворює ритмічні послідовності з ритмічною групою та паузами у розмірі $\frac{2}{4}$ ритмоскладами, жестами, що звучать, шумовими, ударними інструментами (в обсязі 4-х тактів).

Сольфеджує мелодії з ритмічною групою у розмірі $\frac{2}{4}$ з тактуванням або з акомпанементом метричними долями.

Здійснює ритмічне варіювання мелодії в розмірі $\frac{2}{4}$, використовуючи ритмічну групу . Добирає акомпанемент у вигляді тонічної квінти (бурдон). Співає з власним супроводом.

Розуміє поняття «транспозиція». Транспонує (письмово) нескладні мелодії або частину мелодії у вивчені тональності на секунду вгору чи вниз (До мажор-Ре мажор, Фа мажор-Соль мажор), співає, грає на інструменті.

Відтворює з пам'яті фрагмент ритмічного рисунку знайомої мелодії у розмірі $\frac{2}{4}$ з використанням ритмічної групи за допомогою ритмокарток (в обсязі 1-2 фраз).

Записує вивчену мелодію, підбрану на інструменті від іншого звуку.

Розуміє поняття «прості інтервали», «основа та вершина інтервалу», «мелодичний та гармонічний інтервали», «консонанс та дисонанс», «стійкі інтервали», «транспозиція».

<p>6.3.</p>	<p>Прості розміри. Розмір $\frac{3}{4}$ на прикладах жанрів вальсу, менуету. Тривалість половинна з крапкою (повторення). Групування, тактування в розмірі $\frac{3}{4}$.</p> <p>Пластично-рухова імпровізація.</p> <p>Ритмічні моделі в розмірі $\frac{3}{4}$ (зокрема з паузами).</p> <p>Синкопа у розмірі $\frac{3}{4}$ (ознайомлення).</p> <p>Ритмічні вправи.</p> <p>Музикування в складі шумового оркестру.</p> <p>Контраст у музиці. Тип контрасту музичних побудов (фраз, речень): мелодичний, ритмічний, динамічний*.</p> <p>Підбір мелодії на слух.</p> <p>Музичний образ на прикладах п'єс, що втілюють дитячий світ у музиці (ігри, іграшки, казки, казкові герої).</p> <p>Пластично-рухова імпровізація.</p> <p>Початкові навички аналізу засобів музичної виразності щодо їх відповідності музичному образу твору.</p> <p>Вид інструментальної мініатюри – п'єса.</p> <p>Поняття про музичну форму. Музична форма як втілення музичного образу.</p> <p>Період. Складові періоду (ознайомлення).</p>	<p>Визначає на слух розмір $\frac{3}{4}$ через сприйняття та відтворення метричних долей (плесканням у долоні тощо).</p> <p>Сприймає та відтворює метроритм музики в жанрах вальсу, менуету за допомогою танцювальних та/або інших пластичних рухів.</p> <p>Здійснює групування в розмірі $\frac{3}{4}$.</p> <p>Має уявлення про синкопу.</p> <p>Відтворює ритмічні послідовності у розмірі $\frac{3}{4}$ (зокрема з паузами та синкопами) ритмоскладами, жестами, що звучать, шумовими, ударними інструментами (в обсязі 4-х тактів).</p> <p>Сольфеджує мелодії в розмірі $\frac{3}{4}$ з тактуванням (з попереднім аналізом структурних, метроритмічних особливостей).</p> <p>Виконує ритмічне <i>ostinato</i> як супровід до вивчених мелодій у розмірі $\frac{3}{4}$ у складі шумового оркестру ударними, шумовими інструментами або/та жестами, що звучать.</p> <p>Має уявлення про контраст у музиці, типи контрасту музичних побудов (мелодичний, ритмічний, динамічний)*.</p> <p>Визначає в нотному тексті межі фраз і речень та позначає їх знаком цезури.</p> <p>Визначає в нотному тексті, на слух повторність (або змінену повторність) та контраст, тип контрасту музичних фраз (за допомогою викладача) і відтворює його в різний спосіб (кольоровими картками, літерами* тощо).</p> <p>Підбирає на слух нескладні вивчені мелодії.</p> <p>Висловлює уявлення про музичний образ прослуханого інструментального твору, обирає назву твору із запропонованих викладачем або пропонує власну.</p> <p>Відтворює образ казкових героїв, втілений у музичному творі, в пластично-руховій імпровізації або в малюнку. Відчуває відповідність ладу, регістру, тембру, фонізму інтервалу (консонанс-дисонанс) характеру казкового персонажу (злий-добрий), визначає особливі прийоми створення враження казковості (за допомогою викладача). Розуміє як зміна засобів музичної виразності відбивається на трансформації образу твору.</p> <p>Розуміє п'єсу як вид інструментальної мініатюри.</p> <p>Має елементарні уявлення про побудову музичного твору, період як найменшу музичну форму.</p>
--------------------	---	--

	<p>Ритмічний диктант (усний за допомогою ритмокарток).</p> <p>Мелодичний диктант із творчою складовою (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Відтворює ритмічний рисунок мелодії, сприйнятої на слух, у розмірі $\frac{3}{4}$ ритмокартками (в обсязі 4-х тактів).</p> <p>Записує на слух незнайому мелодію в розмірі $\frac{3}{4}$ в обсязі 2-х тактів, створює заключні два такти.</p> <p>Розуміє поняття «синкопа», «контраст у музиці», «музичний образ», «музична форма», «період».</p>
III чверть		
Навчальний модуль 7		
Середня кількість годин на опанування модуля – 10 год., резервна – 1 год.		
7.1.	<p>Ритмічна група у розмірі $\frac{2}{4}$.</p> <p>Ритмічні моделі з ритмічною групою у розмірі $\frac{2}{4}$.</p> <p>Ритмічні вправи.</p> <p>Складні розміри. Розмір $\frac{4}{4}$ на прикладі жанру маршу (ознайомлення).</p> <p>Образне сприйняття різновидів маршів.</p> <p>Послідовності інтервалів у ладу на основі стійких ступенів*.</p> <p>Визначення на слух розміру музичного твору.</p> <p>Ритмічні партитури.</p> <p>Ритмічний диктант (письмовий).</p>	<p>Відтворює ритмічний рисунок мелодії з ритмічною групою у розмірі $\frac{2}{4}$ ритмоскладами, жестами, що звучать.</p> <p>Виразно інтонує мелодії в розмірі $\frac{2}{4}$ з використанням ритмічної групи . Супроводжує спів акомпанементом метричними долями або/та жестами, що звучать.</p> <p>Визначає розмір $\frac{4}{4}$ як складний, розуміє його складові.</p> <p>Рухається під музику маршового характеру, відтворює метричні доли в різний спосіб.</p> <p>Має уявлення про різні види маршів. Відчуває відмінності різновидів маршів (лялькового, військового тощо), визначає на слух темп, лад, регістр та ритмічні особливості. Відтворює власні враження в малюнку.</p> <p>Грає/співає послідовності інтервалів у вивчених тональностях на основі стійких ступенів у мелодичному та гармонічному викладі* (2–3 інтервали).</p> <p>Визначає розмір в прослуханій музиці.</p> <p>Виконує партію ритмічної партитури в складі шумового оркестру та/або жестами, що звучать.</p>

	<p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Записує ритмічний рисунок невідомої мелодії в розмірі $\frac{2}{4}$ з використанням ритмічної групи .</p> <p>Розуміє поняття «складний розмір», «ритмічна партитура», «ритмічна партія».</p>
<p>7.2.</p>	<p><i>Вся робота ведеться у тональностях ля мінор, мі мінор, ре мінор, сі мінор (вибір та послідовність опанування тональностей визначається викладачем).</i></p> <p>Мажор та мінор (повторення).</p> <p>Паралельні тональності (ознайомлення). Низхідний мелодичний рух ступенів I – ↓VII – ↓ VI як перехід до паралельного мінору.</p> <p>Натуральний мінор. Тоніка мінору – VI ступінь мажорного ладу. Будова натурального мінору. Тонічний тризвук натурального мінору.</p> <p>Розв'язання нестійких ступенів у стійкі в натуральному мінорі. Увідні звуки з розв'язанням. Оспівування стійких ступенів натурального мінору.</p> <p>Поняття «жанр» (ознайомлення). Вокальна імпровізація на заданий текст у жанрах родинно-побутового українського фольклору: пісні для дітей (колискові), ліричні, жартівливі пісні тощо. Транспозиція мелодій (повторення).</p> <p>Ритмічна група у розмірі $\frac{3}{4}$. Ритмічні вправи.</p>	<p>Розрізняє на слух мажор і мінор у прослуханих творах, звукоряди натуральних мажору та мінору.</p> <p>Має уявлення про паралельні тональності, розуміє, що тоніка мінору – VI ст. мажорного ладу. Вміє визначити тоніку паралельної тональності.</p> <p>Знає про спорідненість паралельних мажору та мінору.</p> <p>Визначає мінорні тональності (відповідно до вимог типової навчальної програми) за ключовими знаками та кінцевою тонікою. Вміє записати знаки біля ключа.</p> <p>Знає тонову будову натурального мінору.</p> <p>Інтонує/грає/записує вивчені мінорні гами, тетраборди, тонічні тризвуки.</p> <p>Виконує вокально-інтонаційні вправи в натуральному мінорі: нестійкі ступені з розв'язанням, увідні звуки з розв'язанням, оспівування стійких ступенів, тонічний тризвук з різною послідовністю ступенів.</p> <p>Імпровізує мелодію на заданий текст у натуральному мінорі в жанрі колискової (або іншому жанрі родинно-побутового фольклору); створює фортепіанний супровід у вигляді витриманої тонічної квінти або ритмічного ostinato.</p> <p>Здійснює транспозицію (на інструменті та письмово) нескладних мелодій у вивчених тональностях, грає, співає з тактуванням.</p> <p>Відтворює ритмічний рисунок мелодії з ритмічною групою у розмірі $\frac{3}{4}$ ритмоскладами, жестами, що звучать.</p> <p>Сольфеджує мелодії в натуральному мінорі (з попереднім аналізом структурних, метроритмічних особливостей) у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ (зокрема з ритмічною з тактуванням).</p>

	<p>Аналіз засобів музичної виразності у творах дитячого репертуару, що вивчаються на уроках із фаху.</p> <p>Мелодичний диктант (письмовий): «диктант-транспозиція».</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Визначає засоби музичної виразності у творах дитячого репертуару, що вивчаються на уроках із фаху.</p> <p>Записує вивчену мелодію, підібрану на інструменті, від іншого звуку.</p> <p>Розуміє поняття «паралельні тональності», «натуральний мінор», «транспозиція», «жанр».</p>
7.3.	<p>Нотний правопис (продовження). Ноти великої октави в басовому ключі.</p> <p>Інтервали за ступеневою та тоною величиною. Інтервали на ступенях мажорного та мінорного ладів. Скорочені позначення інтервалів.</p> <p>Інтервали прима та октава. ч. 1 та ч. 8 за ступеневою і тоною величиною. Виразові властивості прими, октави.</p> <p>Інтервал секунда. Тон, півтон (повторення). м. 2 та в. 2 за ступеневою та тоною величиною. Виразові властивості секунд.</p> <p>Інтервал терція. м. 3 та в. 3 за ступеневою та тоною величиною. Виразові властивості терцій.</p> <p>Ритмічна група у розмірі $\frac{4}{4}$ (ознайомлення).</p> <p>Початкові навички двоголосного співу. Опанування двоголосся на прикладі зразків народної поліфонії підголоскового складу.</p> <p>Ритмічний диктант (письмовий).</p> <p>Мелодичний диктант з попереднім аналізом (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Знає розташування великої октави на клавіатурі фортепіано та нот великої октави на нотному стані в басовому ключі.</p> <p>Знає ступеневу та тонову величину інтервалів ч. 1 та ч. 8, м. 2 та в. 2, м. 3 та в. 3. Відтворює їх у запису, на інструменті, голосом на ступенях мажорного та мінорного ладів, визначає їх у нотних прикладах.</p> <p>Знає скорочені позначення вивчених інтервалів, має уявлення про їх виразові властивості.</p> <p>Розрізняє великі і малі секунди, великі і малі терції за тоною величиною. Визначає на слух приму, октаву терцію як консонанс, секунди як дисонанс, великі та малі терції за ладовим забарвленням.</p> <p>Грає, називає звуки, що розташовані по терціях вгору та вниз.</p> <p>Відтворює ритмічний рисунок мелодії з ритмічною групою у розмірі $\frac{4}{4}$ ритмоскладами, жестами, що звучать.</p> <p>Сольфеджує мелодії з ритмічною групою у розмірі $\frac{4}{4}$ з тактуванням*.</p> <p>Співає терції в складі групи (двоголосно методом нашарування)*.</p> <p>Співає одну з партій двоголосної мелодії з розщепленням голосів (від унісону до терції/квінти та подальшим сходженням до унісону) у складі групи або в дуеті з викладачем*.</p> <p>Відтворює в запису ритмічний рисунок невідомої мелодії в розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ з використанням ритмічної групи (в обсязі 4 тактів) або у розмірі $\frac{4}{4}$ (в обсязі 2-х тактів).</p> <p>Записує диктант із попереднім аналізом в обсязі 4-х тактів.</p> <p>Розуміє поняття «ступенева та тонова величина інтервалу», «підголосок».</p>

IV чверть		
Навчальний модуль 8		
Середня кількість годин на опанування модуля – 7 год., резервна – 1 год.		
8.1.	<p>Затакти в розмірі $\frac{3}{4}$.</p> <p>Синкопа у розмірі $\frac{3}{4}$ (повторення). Ритмічні вправи.</p> <p>Прості тридольні розміри. Розмір $\frac{3}{8}$ (ознайомлення). Тривалість у розмірі $\frac{3}{8}$.</p> <p>Співставлення розмірів $\frac{3}{4}$ та $\frac{3}{8}$ (ознайомлення).</p> <p>Секвенція як прийом розвитку мелодії (ознайомлення).</p> <p>Період (повторення).</p> <p>Види періодів. Періоди повторної та неповторної будови: з варійованим та контрастним другим реченням.</p> <p>Куплет пісні у формі періоду. Вступ до пісні.</p> <p>Знаки скорочення нотного письма: вольта.</p> <p>Ритмічний диктант (письмовий).</p> <p>Мелодичний диктант з пам'яті (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Відчуває початок мелодії зі слабкої долі.</p> <p>Відтворює ритмічні послідовності в розмірі $\frac{3}{4}$ (із затактом та синкопою) ритмоскладами та жестами, що звучать.</p> <p>Сольфеджує мелодії із затактом та синкопою у розмірі $\frac{3}{4}$ з тактуванням.</p> <p>Визначає розмір $\frac{3}{8}$ як простий тридольний. Розуміє тривалість у розмірі $\frac{3}{8}$.</p> <p>Має загальне уявлення про різницю між тридольними розмірами $\frac{3}{4}$ та $\frac{3}{8}$.</p> <p>Відтворює ритмічний рисунок у розмірі $\frac{3}{8}$ ритмоскладами, жестами, що звучать.</p> <p>Співає пісні у розмірі $\frac{3}{8}$ з акомпанементом викладача.</p> <p>Розуміє секвенцію як прийом розвитку мелодії. Співає та грає діатонічні секвенції, побудовані на основі секундових та терцієвих ходів.</p> <p>Виразно сольфеджує мелодії, що містять секвенцію, визначає секвенцію в музичних прикладах.</p> <p>Знає складові форми періоду, має уявлення про види періоду.</p> <p>Визначає в нотному тексті (за допомогою викладача) періоди повторної та неповторної будови. Відтворює структуру періоду кольоровими картками, літерами тощо*.</p> <p>Розуміє, що куплет пісні може мати форму періоду. Розпізнає на слух вступ до пісні (за наявності), зміну частин.</p> <p>Знає знак скорочення нотного письма – вольта, вміє користуватися ним у виконанні.</p> <p>Записує ритмічний рисунок незнайомої мелодії з використанням вивчених ритмічних груп в обсязі 4-х тактів.</p> <p>Записує з пам'яті знайому мелодію пісні в обсязі 4-х тактів.</p> <p>Розуміє поняття «секвенція», «вольта», «синкопа», «період».</p>

8.2.	<p>Ритмічні групи (ознайомлення) на прикладах жанрів української танцювальної музики (гопак, шумка, козачок, метелиця, гайдук) та ігрових, жартівливих, танцювальних пісень українського фольклору.</p> <p>Відображення пластики танцювальних рухів у ритмічному рисунку пісні. Пластично-рухова імпровізація. Ритмічні вправи.</p> <p>Створення ритмічного акомпанементу.</p> <p>Виконання ритмічної партитури інструментами шумового оркестру, на синтезаторі*.</p> <p>Сприйняття на слух тембрів народних інструментів у супроводі до народних пісень, танців (бандура, цимбали, сопілка, бубон тощо).</p> <p>Італійські позначення темпу: <i>Adagio, Andante, Moderato, Allegro</i> тощо.</p> <p>Мелізми: форшлаг, мордент.</p> <p>Узагальнення та закріплення знань, умінь та навичок за навчальний рік.</p>	<p>Сприймає жанри української танцювальної музики (гопак, шумка, козачок, метелиця, гайдук тощо), визначає характер, темп, лад, розмір, ритмічні особливості прослуханої музики.</p> <p>Відтворює ритмічний рисунок із ритмічними групами , ритмоскладами, жестами, що звучать.</p> <p>Імпровізує танцювальні (або інші відповідні) рухи під час слухання української танцювальної музики, зокрема з ритмічними групами та/або створює та виконує ритмічний акомпанемент до неї.</p> <p>Виконує ритмічні партитури у складі шумового оркестру або озвучує свою партію на синтезаторі, обираючи тембр*.</p> <p>Розрізняє на слух тембри окремих українських народних інструментів.</p> <p>Визначає та правильно тлумачить у нотному тексті окремі італійські позначення темпу.</p> <p>Розуміє правила виконання деяких видів мелізмів (форшлаг, мордент).</p>
------	--	---

Третій рік навчання

Навчальний модуль 9

Середня кількість годин на опанування модуля – 7 год., резервна – 1 год.

№ міні-модуля	Зміст навчання	Результати навчання
9.1.	<p>Повторення навчального матеріалу II класу.</p> <p><i>Вся робота ведеться в тональностях До мажор, Ре мажор, Фа мажор, Соль мажор, ля мінор, сі мінор, ре мінор, мі мінор (вибір та послідовність опанування тональностей визначається викладачем).</i></p> <p>Паралельні тональності.</p> <p>Натуральний мінор.</p>	<p>Інтонує/грає/записує мажорні та мінорні гами (відповідно до вимог типової навчальної програми), тетраорди, повний тонічний тризвук з різною послідовністю ступенів.</p> <p>Визначає вивчені тональності за ключовими знаками та кінцевою тонікою. Має уявлення про паралельні тональності.</p>

<p>Ритмічна група у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, ритмічна група у розмірі $\frac{2}{4}$, ритмічна група розмірі $\frac{3}{4}$.</p> <p>Контраст музичних побудов (фраз, речень).</p> <p>Приєм мелодичного розвитку – секвенція. Інтервали прима, секунда, терція октава за ступеневою та тоною величиною, кварта квінта, секста, септима – за ступеневою величиною.</p> <p>Стійкі інтервали в ладу. Транспозиція мелодій.</p> <p>Двоголосся на прикладі зразків народної поліфонії підголоскового складу. Музична форма – період. Види періодів. Вид інструментальної мініатюри: п'єса. Виконання ритмічної партитури інструментами шумового оркестру та/або на синтезаторі*. Ритмічний диктант (усний за допомогою ритмокарток, письмовий).</p> <p>Мелодичний диктант (письмовий).</p>	<p>Виконує у вивчених тональностях інтонаційні вправи: розв'язання нестійких ступенів, увідних ступенів у стійкі, оспівування стійких ступенів, стрибки зі стійких ступенів на стійкі та зі стійких на нестійкі (з показом ручними знаками, за «стовбицею» тощо).</p> <p>Сольфеджує з тактуванням мелодії з ритмічними групами , у розмірі $\frac{2}{4}$, з ритмічними групами , у розмірі $\frac{3}{4}$.</p> <p>Аналізує за нотним текстом структуру мелодії (кількість фраз, речень), визначає повтор, варіювання, секвенцію, контраст. Позначає структуру літерами*.</p> <p>Співає/грає діатонічні секвенції. Визначає на слух інтервали ч.1, м.2, в.2, м.3, в.3, ч.8 у мелодичному та гармонічному викладі. Визначає у нотному тексті всі прості інтервали (гармонічні, мелодичні) за ступеневою величиною. Має уявлення про стійкі інтервали в ладу. Здійснює транспозицію (на інструменті та письмово) нескладних мелодій (або їх частин) у вивченій тональності, грає, співає з тактуванням. Співає одну з партій двоголосної мелодії в складі групи. Знає період як найменшу музичну форму. Визначає види періодів у нотному тексті (за допомогою викладача). Знає вид інструментальної мініатюри – п'єса. Бере участь у виконанні ритмічної партитури в складі шумового оркестру та/або виконуючи партію на синтезаторі*. Записує ритмічний диктант у вивчених розмірах (в обсязі 4-х тактів) або відтворює за допомогою ритмокарток. Записує різні види мелодичних диктантів в обсязі 4-х тактів із використанням опанованих ритмічних груп: «диктант-транспозиція», диктант із попереднім аналізом, диктант із творчою складовою, диктант з пам'яті.</p>
<p>9.2. <i>Вся робота ведеться у тональностях ля мінор, ре мінор, мі мінор, сі мінор, (вибір та послідовність опанування тональностей визначається викладачем).</i></p>	

Види мінору. Натуральний мінор.
Будова мінорного ладу (повторення).

Гармонічний мінор.

Характерні ладо-мелодичні звороти гармонічного мінору: оспівування тоніки з використанням VII# ступеня; висхідні та низхідні стрибки зі стійких ступенів на VII# ступень; ладо-мелодична інтонація зб.2.

Стійкі на нестійкі інтервали (ознайомлення).

Розв'язання нестійких інтервалів у ладу (ознайомлення). Розв'язання зб.2 у гармонічному мінорі.

Використання зб.2 в українському фольклорі та музиці народів світу.

Мелодичний мінор.

Співставлення верхніх тетраходів натурального, гармонічного та мелодичного видів мінору.

Ритмічна група у розмірі $\frac{3}{4}$.

Затакти в розмірі $\frac{3}{4}$.

Ритмічні моделі (блоки) з ритмічними групами

 у розмірі $\frac{3}{4}$. Ритмічні вправи.

Поняття «жанр» (повторення).

Жанр вокальної мініатюри – вокаліз.

Тип мелодії – кантілена (ознайомлення).

Вокальна/інструментальна імпровізація.

Підбір на слух, транспозиція вивчених мелодій.

Ритмічний диктант (письмовий).

Знає три види мінору: натуральний, гармонічний, мелодичний, тонову будову натурального мінору.

Інтонує, грає, записує вивчені гами вгору та вниз (відповідно до вимог типової навчальної програми), тетраборди, тонічний тризвук з різною послідовністю ступенів (зокрема повний).

Виконує у вивчених тональностях інтонаційні вправи: ладо-мелодичні звороти, нестійкі та увідні ступені з розв'язанням, оспівування стійких ступенів, стрибки зі стійких ступенів на VII# ст., інтонацію зб.2.

Визначає на слух та у нотному тексті ладо-мелодичні звороти з використанням VII# ст. гармонічного мінору.

Розрізняє стійкі та нестійкі інтервали. Розуміє розв'язання інтервалу як перехід нестійких ступенів інтервалу у стійкі. Здійснює розв'язання зб.2 у гармонічному мінорі.

Впізнає на слух гармонічний мінор у творах українського фольклору, (зокрема гуцульського) та музиці народів світу. Визначає розмір, ритмічні особливості, орнаментику (за наявності).

Співставляє в запису та у виконанні верхні тетраборди різних видів мінору, розуміє їх спільні та відмінні риси. Визначає звукоряди видів мінору на слух.

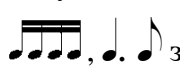
«Експериментує» на інструменті з різними видами мінорного ладу на матеріалі запропонованої мелодії.

Відтворює ритмічний рисунок мелодії (зокрема із затактом)

з використанням ритмічних груп у розмірі $\frac{3}{4}$ ритмоскладами,

жестами, що звучать.

Сольфеджує одноголосні мелодії в різних видах мінору з ритмічними

групами з тактуванням у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$.

Створює (за зразком) та виразно виконує мелодію вокалізу (в обсязі 4-8*-ми тактів) у мінорному ладу на заданий ритм: самостійно обирає вид мінору, темп, штрихи, динамічні відтінки, визначає межі фраз (ліга, цезура)*.

Підбирає на слух вивчені мелодії (або фрагменти мелодій), транспонує їх у вивчені тональності.

	<p>Мелодичний диктант з попереднім аналізом (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Записує ритмічний диктант з ритмічною групою у розмірі $\frac{3}{4}$ (зокрема із затактом) в обсязі 4-х тактів.</p> <p>Записує мелодичний диктант в одному з видів мінору з попереднім аналізом (в обсязі 4-х тактів).</p> <p>Розуміє поняття «натуральний мінор», «гармонічний мінор», «мелодичний мінор», «вокаліз», «кантилена», «жанр», «стійкі та нестійкі інтервали».</p>
9.3.	<p>Ритмічні групи , у розмірі $\frac{2}{4}$.</p> <p>Ритмічні моделі (блоки) з ритмічними групами , у розмірі $\frac{2}{4}$. Ритмічні вправи.</p> <p>Ритмічні партитури.</p> <p>Тричастинна форма АВА (Da Capo) на прикладах жанрів інструментальної мініатюри (ознайомлення).</p> <p>Реприза як частина форми (ознайомлення).</p> <p>Визначення тричастинної форми АВА (Da Capo) на слух та аналіз її у творах із фаху*.</p> <p>Види мелізмів (форшлаг, види морденту).</p> <p>Порівняння орнаментики в музичному фольклорі (мелізми) та декоративно-прикладному народному мистецтві (візерунки в живопису, писанкарстві, вишивці тощо).</p> <p>Ритмічний диктант (усний за допомогою ритмокарток).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Відтворює ритмічні послідовності з ритмічними групами , ритмоскладами, жестами, що звучать, ударними та шумовими інструментами. Розподіляє мелодію з ритмічними групами у розмірі $\frac{2}{4}$ по тактах.</p> <p>Сольфеджує мелодії з ритмічними групами , у розмірі $\frac{2}{4}$ з тактуванням або супроводжує спів акомпанементом метричними долями.</p> <p>Бере участь у виконанні ритмічних партитур у складі шумового оркестру (або виконуючи свою ритмічну партію на синтезаторі*).</p> <p>Має уявлення про тричастинну форму АВА (Da Capo), її складові.</p> <p>Аналізує (за допомогою викладача) тричастинну форму у творах з фаху та визначає її на слух у жанрах інструментальної мініатюри.</p> <p>Знає деякі види мелізмів (форшлаг, види морденту) та розуміє правила їх виконання. Має уявлення про роль орнаментики в музиці та художній творчості.</p> <p>Відтворює ритмічний рисунок вивчених мелодій з використанням ритмічних груп , у розмірі $\frac{2}{4}$ за допомогою ритмокарток (в обсязі 2-4*-х тактів).</p> <p>Розуміє поняття «мініатюра», «мелізми». Знає термін Da Capo.</p>

II чверть

Навчальний модуль 10

Середня кількість годин на опанування модуля – 7 год., резервна – 1 год.

10.1.

Вся робота ведеться в тональностях До мажор – ля мінор, Соль мажор – мі мінор, Фа мажор – ре мінор, Ре мажор – сі мінор, Сі бемоль мажор – соль мінор (вибір та послідовність опанування тональностей визначається викладачем).

Паралельні тональності.

Інтервал м.3 як співвідношення тонік паралельних тональностей (I – ↓VI ст.).

Будова мажорного та мінорного тризвуків на прикладах тонічних тризвуків паралельних тональностей. Визначення тризвуку. Назви звуків (тонів) тризвуку.

Паралельно-змінний лад (ознайомлення) на прикладах українських народних пісень*.

Ритмічний/гармонічний супровід до вивчених мелодій.

Секвенція (повторення). Ланка, крок, напрямок секвенції (висхідний, низхідний).

Ритмічні групи у розмірі $\frac{3}{4}$.

Ритмічні моделі (блоки) з ритмічними групами у розмірі $\frac{3}{4}$. Ритмічні вправи.

Розуміє поняття «паралельні тональності», визначає їх спільні та відмінні риси. Знає інтервальне співвідношення тонік паралельних тональностей.

Інтонує/грає та записує вивчені паралельні мажорні та мінорні гами (відповідно до вимог типової навчальної програми). Створює ритмічний варіант гами та співає з тактуванням*.

Інтонує окремі ступені та ладо-мелодичні звороти у вивчених тональностях, звуки тонічного тризвуку (з різною послідовністю ступенів).

Знає визначення тризвуку, будову мажорного та мінорного тризвуків (інтервальні складові) на прикладах тонічних тризвуків паралельних тональностей, назву звуків (тонів) тризвуку: основний (прима), терцієвий (терція), квінтовий (квінта).

Має уявлення про паралельно-змінний лад*.

Співає українські народні пісні в паралельно-змінному ладі зі словами та акомпанементом викладача або з ритмічним супроводом на ударних та шумових інструментах.

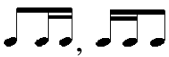

Створює та виконує супровід до мелодій у паралельно-змінному ладі з витриманих тонічних квінт (самостійно або у парі з іншим/-ою учнем/ученицею*).

Визначає секвенцію в нотному тексті: напрямок, крок секвенції (за допомогою викладача). Розпізнає секвенцію на слух.

Співає та грає діатонічні секвенції в мажорі/мінорі, з рухом звуками тризвуку.

Відтворює ритмічні послідовності з ритмічними групами у розмірі $\frac{3}{4}$ ритмоскладами, жестами, що звучать, ударними та шумовими інструментами.

Вміє поділити мелодію на такти, визначити розмір за групуванням тривалостей.

	<p>Ритмічний диктант (письмовий).</p> <p>Мелодичний диктант з творчою складовою (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Сольфеджує з тактуванням мелодії з ритмічними групами у розмірі $\frac{3}{4}$. Супроводжує спів ритмічним акомпанементом.</p> <p>Записує ритмічний диктант з ритмічними групами у розмірі $\frac{3}{4}$ в обсязі 2-4*-х тактів.</p> <p>Записує мелодичний диктант в обсязі речення (4 такти), створює друге речення в паралельній тональності.</p> <p>Розуміє поняття «паралельні тональності», «паралельно-змінний лад», «ланка секвенції», «крок секвенції».</p>
10.2.	<p>Розмір $\frac{4}{4}$ (повторення). Групування, тактування.</p> <p>Ритмічні моделі з ритмічними групами у розмірі $\frac{4}{4}$. Ритмічні вправи.</p> <p>Інтервал кварта за ступеневою і тоною величиною. Кварти на ступенях мажору та натурального мінору. Виразові властивості кварта. Використання рішучого, закличного характеру ч. 4 (V-↑I) в маршах та піснях-маршах. Збільшена кварта – тритон (ознайомлення).</p> <p>Інтервал квінта за ступеневою і тоною величиною. Квінти на ступенях мажору та натурального мінору. Виразові властивості квінти. Зменшена квінта – тритон (ознайомлення).</p> <p>Стійкі та нестійкі інтервали (повторення).</p>	<p>Визначає розмір $\frac{4}{4}$ як складний, знає його складові частини.</p> <p>Відтворює ритмічний рисунок з ритмічними групами у розмірі $\frac{4}{4}$ ритмоскладами та жестами, що звучать, ударними та шумовими інструментами.</p> <p>Виразно інтонує мелодії в опанованих тональностях (з попереднім аналізом ладових, метроритмічних та структурних особливостей) з використанням вивчених ритмічних груп і сполучень у розмірі $\frac{4}{4}$ з тактуванням.</p> <p>Знає інтервали кварта та квінта за ступеневою та тоною величиною, їх виразові властивості, визначає їх у нотному тексті. Визначає ч.5 як сполучення крайніх звуків тризвуку. Грає, називає звуки, розташовані по квартах, квінтах вгору та вниз.</p> <p>Сприймає висхідну ч. 4 (V –↑I) як інтонацію «заклику» у творах героїчного, маршового характеру.</p> <p>Співає, грає, записує кварта, квінти на ступенях вивчених тональностей, визначає серед них тритони за тоною величиною. Знає їх розташування на ступенях мажору та натурального мінору*.</p>

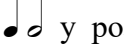

	<p>Розв'язання нестійких інтервалів (повторення). Розв'язання тритонів (зб. 4 та зм. 5) в мажорі та натуральному мінорі*.</p> <p>Послідовності інтервалів у ладу.</p> <p>Визначення інтервалів на слух (у ладу).</p> <p>Ритмічний диктант: (письмовий).</p> <p>Мелодичний диктант з творчою складовою (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Співає секвенції у мажорі та мінорі, що містять у ланці стрибки на кварту, квінту (зокрема з наступним заповненням зворотнім поступовим рухом ступенів).</p> <p>Розрізняє на слух звучання чистої та збільшеної кварта, чистої та зменшеної квінти (визначає їх як консонанс і дисонанс).</p> <p>Розуміє поняття «нестійкий інтервал». Має уявлення про розв'язання тритонів як нестійких інтервалів у мажорі та натуральному мінорі. Визначає на слух зб. 4 та зм. 5 за розв'язанням.</p> <p>Співає (індивідуально) послідовності інтервалів у вивченій тональності (3-4 інтервали) або методом нашарування у складі групи.</p> <p>Визначає вивчені інтервали на слух у ладу.</p> <p>Записує ритмічний диктант у розмірі $\frac{4}{4}$ з використанням вивчених ритмічних груп в обсязі 2-4-х тактів.</p> <p>Записує мелодичний диктант в обсязі речення (4 такти), створює друге речення з використанням секвенції.</p> <p>Розуміє поняття «тритон», «нестійкий інтервал», «розв'язання».</p>
<p>10.3.</p>	<p>Головні ступені ладу: I ступінь (тоніка – T), IV ступінь (субдомінанта – S), V ступінь (домінанта – D) та інші (побічні) ступені ладу (ознайомлення).</p> <p>Підбір басового голосу, акомпанементу до мелодії.</p> <p>Ритмічні групи у розмірі $\frac{4}{4}$. Затакти у розмірі $\frac{4}{4}$. Ритмічні вправи.</p> <p>Ритмічні партитури.</p> <p>Прості музичні форми.</p> <p>Проста двочастинна АВ та тричастинна АВА (Da Capo) форми на прикладах п'єс із дитячих альбомів українських та зарубіжних композиторів, репертуару з фаху. Реприза як частина форми (повторення).</p>	<p>Розрізняє головні (T, S, D) та інші (побічні) ступені ладу. Має уявлення про ладову функцію головних ступенів ладу.</p> <p>Розуміє кварто-квінтове співвідношення між тонікою – субдомінантою, тонікою – доміантою.</p> <p>Грає, співає, записує головні ступені ладу у вивчених тональностях.</p> <p>Підбирає басовий голос до вивченої (або власно створеної мелодії в обсязі 4-8* тактів*) з використанням I, IV та V ступенів (або акомпанемент із терцій/квінт на цих ступенях), виконує в парі з іншим/іншою учнем/ученицею або самостійно*.</p> <p>Виразно сольфеджує мелодії з ритмічними групами у розмірі $\frac{4}{4}$ (зокрема із затактом) з тактуванням.</p> <p>Вміє поділити мелодію на такти, визначити розмір за групуванням тривалостей.</p> <p>Бере участь у виконанні ритмічних партитур.</p> <p>Розуміє залежність форми музичного твору від кількості частин. Знає складові простих двочастинної та тричастинної форм.</p> <p>Розуміє репризу в тричастинній формі АВА (<i>Da Capo</i>) як частину форми.</p>

	<p>Жанри інструментальної мініатюри: гумореска, скерцо, скерцино. Особливі прийоми втілення гумору в музиці.</p> <p>Ритмічний диктант (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Визначає на слух кількість частин у прослуханих творах (двочастинна/тричастинна музичні форми), складає схему будови за допомогою кольорових карток, літер.</p> <p>Знає назви жанрів, що втілюють гумор у музиці: «гумореска», «скерцо», «скерцино». Аналізує на слух засоби музичної виразності, що створюють жартівливий ефект (за допомогою викладача) у цих жанрах.</p> <p>Записує ритмічний диктант із ритмічними групами , у розмірі $\frac{4}{4}$ в обсязі 4-х тактів.</p> <p>Розуміє поняття «головні та побічні ступені ладу», «тоніка», «субдомінанта», «домінанта», «реприза як частина форми».</p>
III чверть		
Навчальний модуль 11		
Середня кількість годин на опанування модуля – 10 год., резервна – 1 год.		
<p>11.1.</p>	<p><i>Вся робота ведеться у тональностях Ре мажор – ре мінор, Соль мажор – соль мінор (вибір та послідовність опанування тональностей визначається викладачем).</i></p> <p>Одноіменні тональності на прикладах вокальних та інструментальних мініатюр композиторів-романтиків.</p> <p>Будова мажорного та мінорного тризвуків (повторення) на прикладах тонічних тризвуків одноіменних тональностей. Назви звуків (тонів) тризвуку (повторення).</p>	<p>Розуміє поняття «одноіменні тональності».</p> <p>Інтонує/грає одноіменні мажорні та мінорні гами (згідно з вимогами типової навчальної програми), тетраорди, повні тонічні тризвуки з різною послідовністю ступенів.</p> <p>Записує та інтонує з тактуванням вивчені гами в самостійно обраному розмірі, ритмі, темпі*.</p> <p>Виконує в одноіменних тональностях інтонаційні вправи: розв'язання нестійких ступенів у стійкі, оспівування стійких ступенів, стрибки зі стійких ступенів на стійкі та нестійкі (у співставленні).</p> <p>Визначає на слух зміну ладу у прослуханих творах.</p> <p>Знає інтервальну будову мажорного та мінорного тризвуків на прикладі тонічних тризвуків одноіменних тональностей, назви звуків (тонів) тризвуку.</p> <p>Виразно сольфеджує мелодії у вивчених тональностях (з попереднім аналізом структурних, ладових, метроритмічних особливостей) з використанням вивчених ритмічних груп і сполучень у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$ з тактуванням.</p>

	<p>Інтервал секста за ступеневою та тоною величиною. Виразові властивості секст. Терції та сексти на ступенях однойменних тональностей (у співставленні). Стрибки I–↑VI ст., V–↑III² на ступенях однойменних ладів.</p> <p>Інтервал септима за ступеневою та тоною величиною. Виразні властивості септими. Послідовності інтервалів у ладу.</p> <p>Двоголосся з паралельним рухом голосів.</p> <p>Мелодичний диктант з творчою складовою (письмовий).</p> <p>Гармонічний диктант (інтервальний).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Трансформує мелодію, змінюючи її тональність на однойменну. Відзначає вплив ладового контрасту на зміну характеру музики.</p> <p>Знає інтервали сексти, септими за ступеневою та тоною величиною, їх виразні властивості. Грає/співає/записує сексти, септими на ступенях ладу. Визначає серед них великі та малі за тоною величиною.</p> <p>Співає/грає терції, сексти в однойменних тональностях, порівнює їх ладовий колорит.</p> <p>Сприймає сексту (V↑–III²ст) у мелодичному викладі як ліричну пісенну інтонацію.</p> <p>Знаходить сексти, септими у зразках мелодій для сольфеджування.</p> <p>Визначає на слух септиму (у гармонічному викладі) як широкий дисонуючий інтервал.</p> <p>Співає/грає послідовності інтервалів (4-6 інтервалів) індивідуально або в складі групи.</p> <p>Співає одну з партій двоголосної мелодії у парі з викладачем або у складі групи (зокрема, з паралельним рухом голосів у терцію, сексту*).</p> <p>Записує мелодичний диктант в обсязі речення (4 такти), створює друге речення в однойменній тональності, добирає акомпанемент з головних ступенів ладу.</p> <p>Визначає на слух інтервальну послідовність у ладу (4-5 інтервалів), записує їх скороченими позначеннями.</p> <p>Розуміє поняття «однойменні тональності», «ладовий контраст».</p>
11.2.	<p>Прості інтервали від звуку.</p> <p>Обернення інтервалів. Поняття про обернення. Обернення простих інтервалів (ознайомлення).</p> <p>Жанри вокальної та інструментальної музики (повторення). Жанр інструментальної мініатюри – етюд. Етюд у музиці, хореографії та живопису. Поняття «тема» (ознайомлення).</p>	<p>Грає/співає/записує прості інтервали від звуку.</p> <p>Визначає на слух прості інтервали від звуку в гармонічному та мелодичному звучанні, використовуючи образні асоціації.</p> <p>Розуміє поняття «обернення». Записує/грає/співає обернення простих інтервалів від звуку, підписує скороченими позначеннями.</p> <p>Визначає прості інтервали та їх обернення в нотному тексті.</p> <p>Грає «ланцюжки» інтервалів (4-5) у вивчених тональностях (у заданому ритмі*).</p> <p>Розуміє етюд як жанр інструментальної музики. Має уявлення про роль етюду в музиці, хореографії та живопису.</p> <p>Має уявлення про поняття «тема». Створює тему етюду у формі періоду*(партію для однієї руки), використовує поєднання ритмічних групи</p>

	<p>Поєднання ритмічних груп ,</p> <p>на прикладі жанру етюд.</p> <p>Жанри вокальної мініатюри: лірична пісня, пісня-романс в українській музиці. Поняття «кантилена» (повторення).</p> <p>Мелодична лінія: початок, розвиток, кульмінація, завершення. Роль кульмінації в мелодії.</p> <p>Мелодія вокального та інструментального типу (ознаки та відмінності).</p> <p>Створення вокального твору*.</p> <p>Спів двоголосся з паралельним рухом голосів.</p> <p>Ритмічний диктант (письмовий).</p> <p>Мелодичний диктант з творчою складовою (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>, гамоподібний рух мелодії, рух звуками тонічного тризвуку тощо (за зразком). Оцінює власну творчість.</p> <p>Знає жанри інструментальної (етюд) та вокальної мініатюр (пісня, пісня-романс, вокаліз).</p> <p>Має уявлення про відмінності мелодій вокального та інструментального типу на прикладах жанрів ліричної пісні та етюд.</p> <p>Визначає кульмінацію мелодичної лінії в зразках, що вивчаються. Відтворює її у виконанні. Має уявлення про роль кульмінації в мелодії.</p> <p>Створює вокальний твір у жанрі ліричної пісні на заданий текст (в обсязі 8-ми тактів)*. Самостійно визначає темп, динаміку, межі фраз/речень кульмінацію, штрихи.</p> <p>Виконує один із голосів двоголосної мелодії (з паралельним рухом голосів) у складі групи, у парі з іншим учнем/ученицею або викладачем.</p> <p>Записує ритмічний диктант із поєднанням ритмічних груп ,</p> <p> у вивчених розмірах в обсязі 4-8*-ми тактів.</p> <p>Записує мелодичний диктант в обсязі 4-х тактів. Створює до нього другий голос з використанням паралельного руху голосів.</p> <p>Розуміє поняття «обернення інтервалів», «мініатюра», «кантилена», «мелодична лінія», «кульмінація», «тема», «вокальні та інструментальні жанри».</p>
11.3.	<p>Головні ступені ладу (повторення).</p> <p>Головні тризвуки ладу. Ладова функція тризвуків.</p> <p>Головні тризвуки ладу (T₅₃ – S₅₃ – D₅₃) в мажорі (ознайомлення).</p> <p>Головні тризвуки ладу t₅₃ – s₅₃ – d₅₃; t₅₃ – S₅₃ – D₅₃ в натуральному і гармонічному мінорі (ознайомлення).</p> <p>Скорочені позначення головних тризвуків ладу.</p> <p>Доскладення гармонічного супроводу до вивчених мелодій.</p>	<p>Знає головні тризвуки ладу. Має уявлення про ладову функцію головних ступенів та тризвуків (визначає тоніку як найстійкіший ступінь та доміную як другу опору ладу).</p> <p>Грає/співає/записує тризвуки головних ступенів ладу у вивчених тональностях.</p> <p>Знає скорочені позначення головних тризвуків, користується у запису.</p> <p>Сольфеджує з тактуванням мелодії, що містять рух звуками головних тризвуків ладу, у вивчених тональностях і розмірах.</p>

<p>Розмір $\frac{3}{8}$: групування, тактування.</p> <p>Співставлення розмірів $\frac{3}{4}$ та $\frac{3}{8}$ (повторення).</p> <p>Синкопа у розмірі $\frac{3}{4}$ (повторення) та синкопа у розмірі $\frac{3}{8}$ (ознайомлення).</p> <p>Розмір $\frac{3}{8}$ на прикладах пісенно-танцювальних жанрів народів світу (на вибір викладача).</p> <p>Ритмічні вправи.</p> <p>Складні розміри. Розмір $\frac{6}{8}$ (ознайомлення) на прикладах жанрів пісенно-танцювальної музики народів світу: тарантели, баркароли, лезгінки тощо.</p> <p>Ритмічні вправи.</p> <p>Пластично-рухова імпровізація.</p> <p>Ритмічний диктант (письмовий).</p> <p>Мелодичний диктант з пам'яті з творчою складовою (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Доскладає вилучені із запису фрагменти гармонічного супроводу до вивченої мелодії (за зразками). Підписує головні тризвуки скороченими позначеннями.</p> <p>Розуміє групування, тактування у розмірі $\frac{3}{8}$.</p> <p>Розуміє різницю між тридольними розмірами $\frac{3}{8}$ та $\frac{3}{4}$, визначає їх в нотному тексті за тривалістю долі такту, групуванням тривалостей, на слух – за «вагою» долі.</p> <p>Має уявлення про синкопу у розмірі $\frac{3}{8}$.</p> <p>Відтворює ритмічний рисунок у мелодії в розмірі $\frac{3}{8}$ ритмоскладами та жестами, що звучать, ударними та шумовими інструментами (зокрема, з синкопою .</p> <p>Сольфеджує мелодії в розмірі $\frac{3}{8}$ з тактуванням (зокрема, з синкопою).</p> <p>Записує ритм мелодії вальсу в зменшенні, змінюючи розмір із $\frac{3}{4}$ на $\frac{3}{8}$ (наприклад, «ляльковий вальс») (за зразком), доповнює малюнком, віршованими рядками або розповіддю*.</p> <p>Визначає розмір $\frac{6}{8}$ як складний. Знає складові розміру $\frac{6}{8}$. Співає пісні у розмірі $\frac{6}{8}$ з акомпанементом викладача.</p> <p>Відтворює ритмічний рисунок у мелодії в розмірі $\frac{6}{8}$ ритмоскладами та жестами, що звучать, ударними та шумовими інструментами.</p> <p>Відтворює характер танцювальної музики, що звучить, у пластичних рухах, висловлює власне емоційне ставлення.</p> <p>Записує ритмічний диктант у розмірі $\frac{3}{8}$ в обсязі 4-х тактів.</p> <p>Записує мелодичний диктант з пам'яті в обсязі 4-8*-ми тактів. Підбирає акомпанемент із використанням тризвуків головних ступенів.</p> <p>Розуміє поняття «головні тризвуки ладу», «синкопа», «гармонічний супровід».</p>
--	--

IV чверть

Навчальний модуль 12

Середня кількість годин на опанування модуля – 7 год., резервна – 1 год.

<p>12.1.</p>	<p>Обернення тонічного тризвуку (ознайомлення). Поняття про обернення тризвуку. Тонічний секстакорд (Т₆, t₆), тонічний квартсекстакорд (Т₆₄, t₆₄) як обернення тонічного тризвуку на прикладах старовинних європейських танців (менуєт, гавот, екосез, контрданс тощо) у творчості композиторів-класиків. Скорочені позначення обернень тонічного тризвуку.</p> <p>Структура обернень тонічного тризвуку. Розміщення основного тону акорду в оберненнях тонічного тризвуку. Інтервали в.6, м.6 як сполучення крайніх звуків обернень тризвуку. Інструментальна імпровізація.</p> <p>Ритмічна група (пунктирний ритм) у розмірі $\frac{2}{4}$ (зокрема, у поєднанні з інтервалом ч. 4) на прикладах п'єс маршового характеру, пісень героїко-патріотичного змісту (похідних, козацьких тощо) (ознайомлення). Ритмічні вправи. Інструментальна імпровізація.</p> <p>Мелодичний диктант: контрольний (без попереднього аналізу) із творчою складовою (письмовий). Гармонічний диктант (інтервальний).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Розуміє поняття «обернення тризвуку», визначає тонічний секстакорд та тонічний квартсекстакорд як обернення тонічного тризвуку, знає їх скорочені позначення. Співає/грає/записує обернення тонічного тризвуку у вивчених тональностях. Визначає обернення тонічного тризвуку в нотному тексті та/або на слух*. Знає структуру обернень тонічного тризвуку, розміщення основного тону акорду, визначає в.6, м.6 як сполучення крайніх звуків обернень тризвуку. Створює друге речення мелодії (в обсязі 4 тактів) періоду повторної будови (на зразок першого) у жанрі менуєту, екосезу, гавоту тощо, використовуючи рух звуками тонічного тризвуку та його обернень. Записує/грає/співає. Створює басовий голос із головних ступенів ладу*. Розуміє поняття «пунктирний ритм». Відтворює ритмічні рисунки в розмірі $\frac{2}{4}$ з ритмічною групою ритмоскладами, жестами, що звучать, ударними та шумовими інструментами. Аналізує мелодію на слух та визначає її розмір, лад, темп, жанрові, метроритмічні особливості та пов'язує їх із характером музики. Імпровізує на інструменті свій варіант мелодії маршового характеру з використанням інтервалу чистої квати на заданий ритм. Записує мелодичний диктант в обсязі 4 тактів без попереднього аналізу з творчою складовою (на вибір викладача: створення другого речення, акомпанементу, другого голосу). Визначає на слух інтервальну послідовність у ладу (4-6 інтервалів), записує скороченими позначеннями. Розуміє поняття «обернення тонічного тризвуку», «тонічний секстакорд», «тонічний квартсекстакорд», «пунктирний ритм».</p>
<p>12.2.</p>	<p>Форма рондо.</p>	<p>Розуміє поняття «рондо», знає основний принцип будови форми рондо.</p>

Принцип «рондо» – чергування різного (епізод) з незмінним (рефрен). Форма рондо у вокальній та інструментальній музиці на прикладах творів українських та зарубіжних композиторів.

Колективні творчі форми.

Музично-театральна імпровізація пісень-ігор обрядового музичного фольклору літнього циклу: петрівчані, купальські пісні тощо.

Знаки скорочення нотного запису: сеньо ♯ ,

ліхтар ♯ , позначення Da Capo al fine (D.C. al fine).

Італійські позначення темпів (Largo, Adagio, Andante, Andantino, Allegretto, Allegro, Vivo, Presto тощо).

Позначення характеру виконання (agitato, animato, alla marcia, cantabile, dolce, sostenuto, scherzando); **динаміки** (crescendo, diminuendo, poco a

poco crescendo (cresc.), sforzando (*sf.*) тощо.

Мелізми: форшлаг, різновиди морденту, групето, трель (ознайомлення).

Основні поняття міні-модуля.

Узагальнення та закріплення знань, умінь та навичок за навчальний рік.

Аналізує форму рондо (за допомогою викладача) у творах із фаху або інших зразках (на вибір викладача).

Визначає на слух складові форми рондо (рефрен, епізод), відтворює схему його будови кольоровими картками, літерами.

Складає твір у формі рондо по сценарію казки із наданих музичних фрагментів як учасник колективної творчості.

Імпровізує сольний «заспів» (епізод) до колективного «приспіву» (рефрен)*.

Виконує вивчені обрядові пісні в імпровізованих колективних музично-театральних дійствах.

Знає, визначає в нотному тексті знаки скорочення нотного запису. Розуміє їх значення при виконанні твору.

Знає деякі основні італійські позначення темпу, характеру виконання, динаміки, перекладає музичну термінологію у творах із фаху (за допомогою викладача).

Знає види мелізмів, розпізнає їх умовні позначення в нотному тексті, розуміє принцип виконання.

Розуміє поняття «рондо», «рефрен», «епізод».

Четвертий рік навчання

Навчальний модуль 13

Середня кількість годин на опанування модуля – 7 год., резервна – 1 год.

№ міні-модуля	Зміст навчання	Результати навчання
13.1.	<p>Повторення навчального матеріалу III класу. <i>Вся робота ведеться в мажорних та мінорних тональностях до двох ключових знаків включно (вибір та послідовність опанування тональностей визначається викладачем).</i></p> <p>Паралельні, однойменні тональності. Види мінору: натуральний, гармонічний, мелодичний.</p> <p>Будова мажорних та мінорних тризвуків на прикладі тонічних тризвуків паралельних та однойменних тональностей.</p> <p>Двоголосся з паралельним рухом голосів. Ступенева та тонова величина простих інтервалів. Прості інтервали від звуку. Визначення інтервалів на слух від звуку. Обернення інтервалів. Послідовності інтервалів. Головні та побічні ступені ладу. Головні тризвуки ладу. Доскладенн гармонічного супроводу до вивчених мелодій.</p> <p>Тонічний тризвук, його обернення. Структура обернень тонічного тризвуку (T_6, t_6, T_{64}, t_{64}). Принципи та прийоми тематичного розвитку: повтор, варіювання, секвенція, контраст. Транспонування, підбір на слух вивчених мелодій.</p>	<p>Інтонує/грає паралельні та однойменні гами, тонічні тризвуки, вокально-інтонаційні вправи з включенням ладо-мелодичних зворотів (відповідно до вимог типової навчальної програми).</p> <p>Сольфеджує з тактуванням, транспонує, підбирає на слух мелодії з опанованими ладо-мелодичними інтонаціями, ритмами та ритмічними групами в тональностях до двох ключових знаків включно.</p> <p>Знає будову мажорних та мінорних тризвуків на прикладі тонічних тризвуків паралельних та однойменних тональностей.</p> <p>Співає двоголосні мелодії в складі однієї з груп або в дуеті з викладачем чи іншим/ою учнем/ученицею.</p> <p>Знає ступеневу та тонову величину простих інтервалів. Записує/грає/співає, визначає на слух прості інтервали в гармонічному/мелодичному звучанні від звуків, послідовності інтервалів.</p> <p>Здійснює обернення інтервалів (письмово, на інструменті, у співі).</p> <p>Записує/грає послідовності інтервалів (5-6 інтервалів) у вивченій тональності (у заданому ритмі*).</p> <p>Підбирає басовий голос із головних ступенів ладу, співає з власним супроводом. Доскладає вилучені із запису фрагменти гармонічного супроводу до вивченої мелодії з використанням тризвуків головних ступенів.</p> <p>Співає, грає та записує тонічні тризвуки, обернення тонічних тризвуків у вивчених тональностях.</p> <p>Знає структуру обернень тонічного тризвуку (T_6, t_6, T_{64}, t_{64}).</p> <p>Визначає на слух та в нотному тексті принципи та прийоми тематичного розвитку: повтор, варіювання, секвенцію, контраст.</p> <p>Транспонує, підбирає на слух нескладні мелодії (або фрагменти мелодій) в тональностях з 1-2-ма ключовими знаками.</p>

	<p>Розміри $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$, $\frac{3}{8}$. Ритмічні групи </p> <p>Ритмічний диктант (письмовий).</p> <p>Мелодичні диктанти з творчою складовою (письмові).</p>	<p>Відтворює ритмічні рисунки </p> <p>ритмоскладами, жестами, що звучать, ударними та шумовими інструментами у вивчених розмірах.</p> <p>Записує ритмічний диктант з використанням вивчених ритмічних груп у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$, $\frac{3}{8}$ в обсязі 4-8*-ми тактів.</p> <p>Записує мелодичний диктант в обсязі 4-х тактів із творчою складовою: створює друге речення до записаного першого, другий голос, акомпанемент тощо.</p>
<p>13.2.</p>	<p><i>Вся робота ведеться в тональностях до трьох ключових знаків включно (вибір та послідовність опанування тональностей визначається викладачем).</i></p> <p>Головні та побічні тризвуки ладу на ступенях мажору і мінору, їх ладове забарвлення.</p> <p>Зменшений тризвук (ЗмVII₅₃) на VII ступені натурального мажору та гармонічного мінору.</p> <p>зм.5 як сполучення крайніх звуків ЗмVII₅₃. Розв'язання зменшеного тризвуку*.</p> <p>Використання виразових та зображальних можливостей зменшеного тризвуку в музиці казкового, фантастичного характеру.</p> <p>Інструментальна імпровізація.</p> <p>Нестійкі інтервали з розв'язанням (повторення).</p> <p>Тритони зб. 4 та зм. 5 на IV та VII (VII#) ступенях натурального мажору та гармонічного мінору з розв'язанням.</p> <p>Види тризвуків: мажорний (маж.₅₃), мінорний (мін.₅₃), зменшений (зм.₅₃), збільшений (зб.₅₃)*, їх інтервальні складові, скорочені позначення. Побудова тризвуків від звуку.</p>	<p>Визначає тональності за ключовими знаками та кінцевою тонікою.</p> <p>Записує, грає, співає тризвуки на ступенях мажору та мінору, розуміє які з них головні, а які побічні, визначає на слух їх ладове забарвлення.</p> <p>Знає розташування зменшеного тризвуку на ступенях мажору та гармонічного мінору. Має уявлення про його розв'язання*.</p> <p>Використовує фонізм зменшеного тризвуку в інструментальній імпровізації, презентує словами створений образ*.</p> <p>Розуміє нестійкий інтервал як інтервал, який потребує розв'язання, вміє виконати розв'язання зб. 4 та зм. 5 у вивчених тональностях*. Визначає в нотному тексті тритони (зб. 4 та зм. 5) та ЗмVII₅₃.</p> <p>Знає види тризвуків (мажорний, мінорний, зменшений, збільшений*), їх інтервальну будову, скорочені позначення. Співає, грає записує вивчені види тризвуків від заданого звуку.</p>

	<p>Мелодичний диктант (тембровий)*.</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Визначає на слух від звуку мажорні та мінорні тризвуки в мелодичному та гармонічному звучанні, зменшений, збільшений* тризвуки як дисонанс у гармонічному звучанні.</p> <p>Записує мелодичний диктант, виконаний різними інструментами (на вибір викладача) в обсязі 2-4 тактів*.</p> <p>Розуміє поняття «головні та побічні тризвуки ладу», «нестійкий інтервал», «тритони», «консонанс та дисонанс».</p>
II чверть		
Навчальний модуль 14		
Середня кількість годин на опанування модуля – 7 год., резервна – 1 год.		
<p>14.1.</p>	<p>Ладова функція тризвуків (повторення). Головні тризвуки ладу $T_{53} - S_{53} - D_{53}$, $t_{53} - s_{53} - d_{53}$ в однойменних та паралельних тональностях.</p> <p>Функціональні гармонічні звороти. Поняття про гармонічний зворот.</p> <p>Автентичний зворот $T_{53} - D_{53}$ у мажорі та $t_{53} - d_{53}$, $t_{53} - D_{53}$ в натуральному та гармонічному мінорі.</p> <p>Гармонічне з'єднання акордів на прикладі гармонічного звороту. $T_{64} - D_{53} - T_{64}$ в мажорі та $t_{64} - d_{53} - t_{64}$; $t_{64} - D_{53} - t_{64}$ в натуральному та гармонічному мінорі*.</p> <p>Плагальний зворот: $T_{53} - S_{53}$ в натуральному мажорі та $t_{53} - s_{53}$ у натуральному мінорі.</p> <p>Гармонічне з'єднання акордів на прикладі гармонічного звороту $T_6 - S_{53} - T_6$ у мажорі та $t_6 - s_{53} - t_6$ у мінорі*.</p> <p>Поняття про гармонізацію, фактуру, фактурний виклад (фактурні моделі акомпанементу).</p> <p>Ритмічна група (пунктирний ритм) у розмірах $\frac{2}{4}$ та $\frac{3}{4}$ (ознайомлення) на прикладах танцювальних жанрів європейського фольклору (полька, мазурка, полонез, краков'як).</p>	<p>Записує, співає, грає головні тризвуки ладу у вивчених паралельних однойменних тональностях (у співставленні). Визначає їх у нотному тексті*.</p> <p>Розуміє автентичний гармонічний зворот та плагальний гармонічний зворот, має уявлення про їх ладову функцію.</p> <p>Грає автентичний та плагальний гармонічні звороти у вивчених тональностях та розмірах* у гармонічному з'єднанні акордів*.</p> <p>Сольфеджує мелодії із супроводом головними тризвуками ладу та оберненнями тонічного тризвуку (за цифровкою).</p> <p>Гармонізує вивчені мелодії (або їх фрагменти) за допомогою опанованих гармонічних зворотів, співає з власним супроводом (або в парі з іншим/-ою учнем/ученицею), оцінює своє виконання та виконання завдання іншими учнями*.</p> <p>Має уявлення про фактуру, фактурний виклад (фактурні моделі акомпанементу). Відтворює деякі варіанти фактурних моделей акомпанементу за зразками*.</p>

	<p>Ритмічні моделі з пунктирним ритмом у розмірах $\frac{2}{4}$ та $\frac{3}{4}$. Ритмічні вправи. Транспонування мелодій.</p> <p>Пластично-рухова імпровізація. Музикування в складі шумового оркестру.</p> <p>Жанрове варіювання мелодії.</p> <p>Ритмічний диктант (письмовий).</p> <p>Мелодичний диктант із попереднім аналізом (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Відтворює ритмічну послідовність із пунктирним ритмом у розмірах $\frac{2}{4}$ та $\frac{3}{4}$ ритмоскладами, жестами, що звучать, ударними та шумовими інструментами.</p> <p>Сольфеджує мелодії, що містять: рух звуками головних тризвуків ладу, пунктирний ритм у розмірах $\frac{2}{4}$ та $\frac{3}{4}$.</p> <p>Транспонує мелодії в тональності до трьох знаків включно.</p> <p>Виконує ритмічне ostinato до танцювальних мелодій. Пропонує свій варіант для ритмічного ostinato.</p> <p>Виконує пластично-рухову імпровізацію під час сприйняття музики в танцювальних жанрах (полька, мазурка, полонез, краков'як).</p> <p>Бере участь у виконанні ритмічної партитури в складі шумового оркестру.</p> <p>Виконує ритмічну партію у складі шумового оркестру або на синтезаторі.*</p> <p>Здійснює жанрове варіювання мелодії (наприклад, полька-марш, вальс-мазурка) з використанням пунктирного ритму*.</p> <p>Записує ритмічний диктант із пунктирним ритмом у розмірах $\frac{2}{4}$ та $\frac{3}{4}$ в обсязі 4-х тактів.</p> <p>Записує мелодичний диктант із попереднім аналізом в обсязі 4-8-ми тактів.</p> <p>Розуміє поняття «автентичний», «плагальний», «гармонічний зворот», «гармонізація», «фактура», «фактурний виклад», «жанрове варіювання».</p>
14.2.	<p>Повний функціональний гармонічний зворот на прикладі звороту $T_6 - S_{53} - D_{53} - T_{64}; t_6 - s_{53} - d_{53} (D_{53}) - t_{64}$.</p> <p>Гармонізація гам/тетрахордів головними та побічними* тризвуками ладу.</p> <p>Гармонізація мелодій за допомогою функціональних гармонічних зворотів у гармонічному з'єднанні акордів*.</p> <p>Використання фактурних моделей акомпанементу (витримані звуки, ритмічне ostinato, «бас-акорд», арпеджіо) у творчих завданнях*.</p> <p>Інтонування послідовностей акордів (3-4 акорди).</p>	<p>Записує, грає повний функціональний гармонічний зворот ($T_6 - S_{53} - D_{53} - T_{64}; t_6 - s_{53} - d_{53} (D_{53}) - t_{64}$) у вивчених тональностях.</p> <p>Виконує гармонізацію вивчених гам (тетрахордів) головними та побічними* тризвуками з використанням гармонічного з'єднання акордів*.</p> <p>Створює мелодію (фрагмент мелодії) до заданої акордової послідовності на заданий ритм/жанр.</p> <p>Гармонізує знайомі мелодії за допомогою вивчених функціональних зворотів (у гармонічному з'єднанні акордів*), підписує скорочені позначення акордів. Використовує в акомпанементі опановані фактурні моделі (витримані звуки, ритмічне ostinato, «бас-акорд», арпеджіо)* (у залежності від фаху та рівня володіння фортепіано/синтезатором, за зразками).</p>

	<p>Гармонічна фігурація*. Види арпеджіо у гармонічній фігурації (прямі, ламані, із мішаним рухом) на прикладі жанру інструментальної мініатюри – прелюдії*.</p> <p>Використання гармонічної фігурації у творчих завданнях*.</p> <p>Каденція (каданс) серединна та заключна (ознайомлення)*.</p> <p>Розмір $\frac{3}{8}$ із шістнадцятими тривалостями.</p> <p>Групування в розмірі $\frac{3}{8}$ із шістнадцятими тривалостями*.</p> <p>Ритмічні моделі з шістнадцятими у розмірі $\frac{3}{8}$.</p> <p>Гармонічний диктант: інтервальний.</p> <p>Мелодичний диктант із творчою складовою (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Співає послідовності з 3-4-х акордів у вивчених тональностях у складі групи (наприклад, T₅₃ – T₆ – S₅₃ – T₆; t₅₃ – t₆ – s₅₃ – t₆; T₆₄ – D₅₃ – T₆₄; t₆₄ – d₅₃ – t₆₄; t₆₄ – D₅₃ – t₆₄ – t₆).</p> <p>Розуміє поняття «гармонічна фігурація*», має уявлення про види гармонічної фігурації*. Визначає гармонічну фігурацію у нотних прикладах.</p> <p>Визначає прелюдію як жанр інструментальної мініатюри.</p> <p>Створює імпровізацію у жанрі прелюдії в межах речення/періоду* з використанням гармонічної фігурації на задану акордову послідовність (за зразками)* (у залежності від фаху та рівня володіння фортепіано/синтезатором).</p> <p>Розуміє каденцію як мелодичний або гармонічний зворот, який завершує музичний твір або його окрему побудову (речення, період), має уявлення про серединну та заключну каденції (каданси).</p> <p>Допишує в запропонованому музичному зразку вилучені із запису такти серединної та заключної каденцій.</p> <p>Відворює ритмічну послідовність із шістнадцятими тривалостями в розмірі $\frac{3}{8}$ ритмоскладами, жестами, що звучать.</p> <p>Здійснює групування у розмірі $\frac{3}{8}$ із шістнадцятими тривалостями*.</p> <p>Сольфеджує з тактуванням мелодії з шістнадцятими тривалостями в розмірі $\frac{3}{8}$.</p> <p>Визначає на слух інтервальну послідовність у ладу (4-6 інтервалів), записує скороченими позначеннями.</p> <p>Записує мелодичний диктант в обсязі 4-х тактів у вивчених розмірах, створює гармонічний супровід (в обраному фактурному викладі*).</p> <p>Розуміє поняття «фактурні моделі акомпанементу», «гармонічна фігурація*», «каденція (каданс) серединна та заключна».</p>
III чверть		
Навчальний модуль 15		
Середня кількість годин на опанування модуля – 10 год., резервна – 1 год.		
15.1.	Інтервал септима (повторення). м.7 на V ступені ладу з розв'язанням.	Інтонує/грає м.7 на V ступені у вивчених тональностях із розв'язанням. Визначає м.7 із розв'язанням на V ступені на слух та в нотному тексті.

<p>Акорди терцієвої будови: тризвук, септакорд, нонакорд*. Поняття про септакорд.</p> <p>Домінантовий септакорд на прикладі музики віденських класиків. Визначення, будова D₇. Інтервал м.7 та змVII₅₃ як складові D₇*.</p> <p>D₇ із розв'язанням у вивчених тональностях.</p> <p>Імпровізація в заданому ритмі/жанрі.</p> <p>Гармонізація вивчених мелодій. Фактурна модель «подвійний бас – акорд»*.</p> <p>Інтервальні та акордові послідовності в ладу.</p> <p>Складні розміри. Розмір $\frac{6}{8}$. Групування, тактування*. Ритмічні моделі в розмірі $\frac{6}{8}$ (без пунктиру). Синкопа в розмірі $\frac{6}{8}$ (ознайомлення).</p> <p>Інструментальна/вокальна імпровізація.</p> <p>Ритмічний диктант (письмовий).</p> <p>Гармонічний диктант: акордовий</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Має уявлення про акорди терцієвої будови: тризвук, септакорд, нонакорд*.</p> <p>Розуміє поняття «септакорд». Знає D₇ як септакорд, що розміщується на V ступені натурального мажору та гармонічного мінору. Знає його складові*.</p> <p>Співає, грає, відтворює в запису D₇ із розв'язанням у вивчених тональностях.</p> <p>Визначає D₇ у мелодіях для сольфеджування, у нотних прикладах або творах із фаху (в мелодичному та гармонічному викладі).</p> <p>Створює мелодію (в обсязі 8-ми тактів) із використанням руху звуками головних тризвуків, обернень тонічного тризвуку та D₇ у заданому ритмі/жанрі. Визначає характер, темп та динамічні відтінки.</p> <p>Гармонізує вивчені мелодії з використанням головних (побічних*) тризвуків ладу, обернень тонічного тризвуку та D₇. Використовує в акомпанементі фактурну модель «подвійний бас – акорд»* (за зразком).</p> <p>Грає, співає інтервальні/акордові послідовності в ладу (5-7 інтервалів та/або 4-5 акордів) у вивчених тональностях.</p> <p>Визначає розмір $\frac{6}{8}$ як складний, знає його складові, визначає розмір $\frac{6}{8}$ за групуванням тривалостей.</p> <p>Відтворює ритмічні моделі, зокрема із синкопою, в розмірі $\frac{6}{8}$ ритмоскладами, жестами, що звучать.</p> <p>Сольфеджує мелодії в розмірі $\frac{6}{8}$ з тактуванням*. Виконує нескладний ритмічний акомпанемент до вивченої мелодії в розмірі $\frac{6}{8}$.</p> <p>Створює друге речення до заданого першого (наприклад, у жанрі баркароли) на заданий ритм у розмірі $\frac{6}{8}$. Підбирає супровід у певному фактурному викладі (за зразком)*.</p> <p>Записує ритмічний диктант у розмірі $\frac{6}{8}$ (без пунктиру, в обсязі 4-х тактів).</p> <p>Визначає на слух акордову послідовність у ладу (4-5 акордів), записує її скороченими позначеннями.</p> <p>Розуміє поняття «септакорд», «акорди терцієвої будови».</p>
---	--

<p>15.2. Визначення тональностей за ключовими знаками (повторення). Літерне позначення тональностей. Транспозиція, підбір на слух вивчених мелодій. Читання з листа мелодій (із попереднім аналізом).</p> <p>Створення другого голосу до мелодії.</p> <p>Синкопа (повторення).</p> <p>Синкопи у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$*</p> <p>(ознайомлення).</p> <p>Ритмічна група тріоль у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$*</p> <p>(ознайомлення). Ритмічні вправи.</p> <p>Синкопи, тріолі на прикладах гуцульської, молдавської та угорської танцювальної музики (коломийка, гуцулка, жок, чардаш тощо).</p> <p>Пластично-рухова імпровізація.</p> <p>Варіаційна форма на прикладах творів українських композиторів та варіацій з дитячого педагогічного репертуару. Складові варіаційної форми. Варіація в балеті.</p> <p>Колективна творча діяльність: жанрова імпровізація.</p> <p>Мелодичний диктант із творчою складовою (письмовий).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Визначає тональності до трьох знаків включно за ключовими знаками. Називає, записує тональності за їх літерним позначенням. Транспонує вивчені мелодії в тональності з трьома ключовими знаками. Підбирає на слух нескладні знайомі мелодії в тональностях до двох ключових знаків включно. Читає з листа нескладні мелодії в тональностях до одного-двох ключових знаків включно, аналізує їх структуру, принципи тематичного розвитку, кульмінацію, метроритмічні особливості, визначає в складі мелодії вивчені інтервали та акорди. Створює другий голос до заданої мелодії з використанням різних видів руху голосів у двоголосі. Грає, співає в парі з викладачем.</p> <p>Відтворює ритмічні сполучення з синкопами, тріолями в розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ ритмоскладами, жестама, що звучать.</p> <p>Співає коломийки з акомпанементом викладача. Створює і виконує нескладний ритмічний супровід до них, висловлює своє емоційне ставлення.</p> <p>Відтворює метроритм під час сприйняття танцювальної музики (коломийка, гуцулка, жок тощо) пластичними або іншими відповідними рухами.</p> <p>Має уявлення про варіації як про музичну форму, знає її складові. Аналізує (за допомогою викладача) зразки варіаційної форми на прикладі музики українських композиторів (зокрема творів із фаху).</p> <p>Має уявлення про поняття «варіація» у балеті.</p> <p>Бере участь у колективній творчій діяльності: на запропоновану тему створює одну з жанрових імпровізацій (на вибір – полька, марш, вальс, мазурка, тарантела* тощо), гармонізує її у відповідному фактурному викладі (за зразком)*.</p> <p>Записує мелодичний диктант в обсязі речення (4 такти), створює друге речення як варіант першого (ритмічний, мелодичний).</p> <p>Розуміє поняття «синкопа», «тріоль», «варіаційна форма», «варіація».</p>
--	---

IV чверть

Навчальний модуль 16

Середня кількість годин на опанування модуля – 7 год., резервна – 1 год.

<p>16.1.</p>	<p>Більш складні ритмічні сполучення.</p> <p>Внутрішньотактові синкопи у розмірах $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ (повторення).</p> <p>Синкопа у розмірі $\frac{4}{4}$ на прикладі сучасної популярної дитячої пісні.</p> <p>Ритмічні вправи.</p> <p>Літерне позначення акордів (ознайомлення).</p> <p>Використання літерного позначення акордів в практичному музикуванні.</p> <p>Ритмічні групи тріоль (повторення) та у вивчених розмірах (на вибір викладача).</p> <p>Ритмічні моделі з залігованими нотами.</p> <p>Ритмічні вправи. Ритмічна партитура.</p> <p>Ритмічні складнощі на прикладах танцювальної музики початку ХХ століття (регтайм, бугі-вугі) на прикладах п'єс з дитячого педагогічного репертуару українських та зарубіжних композиторів.</p> <p>Інструментальна/вокальна імпровізація (доскладення вилучених із запису фрагментів мелодії або супроводу)*.</p>	<p>Записує та інтонує з тактуванням вивчені гами в самостійно обраному розмірі, ритмі (в тому числі з використанням більш складних ритмічних сполучень)*.</p> <p>Відтворює ритмічні послідовності (з синкопами, тріолями тощо) у вивчених розмірах ритмоскладами, жестами, що звучать, ударними та шумовими інструментами.</p> <p>Сольфеджує мелодії, що містять ритмічні складнощі (синкопи, тріолі, заліговані ноти), з тактуванням у вивчених розмірах.</p> <p>Гармонізує нескладні дитячі пісні, виконує з власним супроводом.</p> <p>Знає літерне позначення вивчених акордів, користується ним для створення гармонічного супроводу.</p> <p>Видозмінює знайому мелодію, ускладнюючи ритм (бажано декілька варіантів)*. Вигадує історію про перетворення образу головного «героя», відтворює задум в малюнку.</p> <p>Бере участь у виконанні ритмічних партитур із більш складними ритмічними сполученнями в складі групи. Пропонує свій варіант ритмічної партії.</p> <p>Має уявлення про ритмічні, фактурні особливості жанрів регтайму, бугі-вугі. Аналізує їх за нотним текстом.</p> <p>Створює за наданими зразками вилучені із запису фрагменти мелодій, акомпанементу тощо в танцювальних жанрах початку ХХ століття*.</p> <p>Сприймає класичні джазові теми та мелодії з класичних мюзиклів, визначає характер, темп, лад, розмір, ритмічні особливості прослуханої музики.</p> <p>Вигадує образ та втілює його в музичній темі (імпровізує на інструменті), використовуючи одне або декілька співзвуч (кластери, різні види акордів, септакорди) у мелодичному та гармонічному викладенні. Підбирає назву*.</p> <p>Оцінює власну творчість та висловлює ставлення до імпровізації інших учнів.</p>
---------------------	--	--

	<p>Формування різнобічних музично-слухових уявлень на прикладах класичних джазових інструментальних тем і мелодій із мюзиклів*.</p> <p>Поняття про інші види акордів у музиці. Ознайомлення з акордами нетерцієвої структури, кластерами на прикладах творів сучасних українських та зарубіжних композиторів.</p> <p>Темпи: <i>Grave, Larghetto, Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivace, Presto</i> тощо.</p> <p>Знаки спрощення нотного тексту: подвоєння звука в октаву, арпеджіо, тремоло, глісандо.</p> <p>Знаки скорочення нотного письма: вольта, повторення такту, повторення мелодичних фігур, знак сеньо ‰, ліхтар ⦶, позначення <i>Da Capo al fine</i> (<i>D.C. al F.</i>) (повторення).</p> <p>Мелізми: форшлаг, різні види морденту, групето.</p> <p>Мелодичний диктант: контрольний (без попереднього аналізу).</p> <p>Основні поняття міні-модуля.</p>	<p>Обговорює з іншими учнями враження від сприйняття сучасної музики, виявляє власне ставлення.</p> <p>Орієнтується в музичній термінології: позначеннях темпу, особливостей руху та характеру виконання, динамічних відтінках тощо.</p> <p>Знає деякі знаки спрощення нотного тексту та скорочення нотного письма, вміє користуватися при виконанні.</p> <p>Знає назву мелізмів, їх умовні позначення та правила виконання. Здійснює варіювання заданої мелодії за допомогою орнаментики*.</p> <p>Записує мелодичний диктант в обсязі 4-8 тактів без попереднього аналізу.</p> <p>Розуміє поняття «внутрішньотактова синкопа», «акорди нетерцієвої будови», «кластер».</p>
16.2.	Повторення навчального матеріалу (на вибір викладача).	

7. Список рекомендованої літератури

Навчальна література:

1. Амлінська Р. Музичні ігри. Київ : Музична Україна, 1981. 62 с.
2. Афоніна О. Сольфеджіо для наймолодших. 1 клас : навч. посіб. Київ : Мелосвіт, 2006. 52 с.
3. Афоніна О. Сольфеджіо. 2 клас : навч. посіб. Київ : Мелосвіт, 2006. 64 с.
4. Афоніна О. Сольфеджіо. 3 клас: навч. посіб. Київ : Мелосвіт, 2006. 68 с.
5. Афоніна О. Сольфеджіо. 4 клас: навч. посіб. Київ : Мелосвіт, 2007. 60 с.
6. Барська З. Сольфеджіо на основі української народної пісні. Хрестоматія. Київ : Музична Україна, 2008. 160 с.
7. Бражнікова Л. Українська народна пісня на уроках сольфеджіо. Хрестоматія для мол. та середніх кл. муз. шк. Київ : Музична Україна, 2006. 160 с.
8. Буравчук А. Сольфеджіо. Навч. посіб. для почат. спеціалізованих мистец. навч. закл. (шкіл естет. виховання). Київ : Мелосвіт, 2015. 112 с.
9. Ганзіна Т. Правила з елементарної теорії музики. Київ : Мелосвіт, 2006. 76 с.
10. Дверій Р. Є. Музична грамота в малюнках : навч.-метод. посіб. для вчителів загальноосвіт. шкіл, муз. кер. дошк. навч. закл., кер. гуртків. Львів : ЛОППО, 2014. 50 с.
11. Дворяченко Є. І., Нечипоренко Т. П. Правила з сольфеджіо. Теоретичні знання : посіб. для дит. муз. шк. Бердичів, 2004. 76 с.
12. Демиденко М. В., Лозневий О. М. Сольфеджіо: пізнавай та створюй музику! 1 клас [Ноти] : Підручник для почат. спеціалізованих мистец. навч. закл. Чернігів : РВК «Деснянська правда», 2003. 108 с.
13. Єпімахова О. Сольфеджіо на основі української народної пісні : навч. посіб. для почат. спеціалізов. мистец. навч. закл. (шкіл естетичного виховання). Київ, 2013. 91 с.
14. Ігри дітей народів світу: посіб. для дітей дошк. та мол. шк. віку / переказ ігор А. І. Григорука ; упоряд. О. Г. Шекова. Київ : Музична Україна, 1983. 52 с.
15. Казак І. І. Амосова Н. В. Музична грамота: навч.-метод. посіб. із сольфеджіо та теорії музики для учнів 1 – 7 кл. дит. муз. шк. Рівне, 2007. 96 с.
16. Калініна В. В., Карпушенко І. В. Музичні кросворди : метод. посіб. для почат. спеціалізованих мистец. навч. закл. Харків, 2005. 29 с.
17. Мордань В. Коваль нот : музична казка з музикою К. Мяскова. Для мол. шк. віку. Київ : Музична Україна, 1971. 32 с.
18. Музична абетка: пісенник для дітей дошк. та мол. шк. віку. Муз. О. Франко, сл. М. Дзвінки. Львів : Сполом, 2019.
19. Павленко Т. Робочий зошит з сольфеджіо. 1 – 2 класи. Київ : Музична Україна, 2014. 32 с.
20. Павленко Т. Робочий зошит з сольфеджіо. 1 – 2 класи. Київ : Мелосвіт, 2008. 32 с.
21. Павленко Т. Робочий зошит з сольфеджіо. 3 – 4 класи. Київ : Мелосвіт, 2009. 44 с.
22. Павленко Т. Сольфеджіо на основі укр. народних пісень. Київ : Музична Україна, 2015. 112 с.
23. Павлюк Л. Сольфеджіо 1 клас: навч. посіб. комплексу навч.-метод. забезпечення предмета «Сольфеджіо» для муз. шк., муз. від-ня почат.

- спеціалізованого мистец. навч. закл. (школи естетичного виховання). 2015. 108 с. (+ диск).
24. Павлюк Л. Сольфеджіо 2 клас: Навч. посіб. комплексу навч.-метод. забезпечення предмета «Сольфеджіо» для муз. шк., муз. від-ня почат. спеціалізованого мистец. навч. закл. (школи естетичного виховання). 2016. 62 с. (ілюстроване видання, диск, робочий зошит).
  25. Павлюк Л. Л. Сольфеджіо для 0 класу ДМШ : навч. посіб. Київ : ВГЛ «Обрії», 2009.
  26. Писаревський А. Сольфеджіо для музичних шкіл в двох частинах. Одноголосся і багатоголосся. Київ : Держ. в-во образотворч. мистец. і муз. л-ри УРСР, 1963. 348 с.
  27. Подвала В. Створюймо музику! 1 – 2 класи. Київ : Музична Україна, 1990. 63 с.
  28. Портова Л., Войтенко О. Збірка мелодій для сольфеджування у 1 класі ДМШ та ДШМ. Харків, 2015. 26 с.
  29. Проваторова В. О. Сольфеджіо : навч. посіб. для учнів підготовчого та першого кл. ПСМНЗ. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2014. 72 с.
  30. Ромащенко В. Ф. Тексти для імпровізацій на уроках сольфеджіо в молодших класах музичних шкіл та дитячих шкіл мистецтв : метод. посіб. Київ, 1995. 33 с.
  31. Савчук Н., Матійце Л. Українська пісня на уроках сольфеджіо. Львів, 1995. 48 с.
  32. Смага А. До, ре, мі. Сольфеджіо у віршах і малюнках для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Ч. 1. Київ : Музична Україна, 1977. 126 с.
  33. Смага А. До, ре, мі. Сольфеджіо у віршах і малюнках для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Ч. 2. Київ : Музична Україна, 1986. 88 с.
  34. Смаглій Г. Сольфеджіо. Ч. 1. Харків : Ранок, 2015. 96 с.
  35. Смаглій Г. Сольфеджіо. Ч. 2. Харків : Ранок, 2015. 96 с.
  36. Смаглій Г. Сольфеджіо. Ч. 3. Харків : Ранок, 2015. 96 с.
  37. Смаглій Г. Сольфеджіо. Ч. 4. Харків : Ранок, 2015. 124 с.
  38. Татаурова Л. Сольфеджіо. Клас 1. Київ : Музична Україна, 2017. 72 с.
  39. Татаурова Л. Сольфеджіо. Клас 2. Київ : Музична Україна, 2017. 64 с.
  40. Татаурова Л. Сольфеджіо. Клас 3. Київ : Музична Україна, 2017. 68 с.
  41. Татаурова Л. Сольфеджіо. Клас 4. Київ : Музична Україна, 2017. 68 с.
  42. Ткаченко І. Є. Робочий зошит з сольфеджіо. 1 клас. Метод. посіб. Київ : ДАКККіМ, 2002. 36 с.
  43. Ткаченко І. Є. Робочий зошит з сольфеджіо. 2 клас. Метод. посіб. Київ : ДАКККіМ, 2003. 40 с.
  44. Ткаченко І. Є. Робочий зошит з сольфеджіо. 3 клас. Метод. посіб. Київ : ДАКККіМ, 2004. 52 с.
  45. Ткаченко І. Є. Робочий зошит з сольфеджіо. 4 клас. Метод. посіб. Київ : ДАКККіМ, 2005. 43 с.
  46. Флис В., Якуб'як Я. Сольфеджіо для 1 – 4 кл. ДМШ. Київ, 1987. 196 с.
  47. Череднеченко Л. Хрестоматія з сольфеджіо. Сольфеджіо для 3 класу на матеріалі укр. нар. пісень. Київ : Музична школа, 2017. Вип. 107. 56 с.

Нотна література:

1. Грайлик. Дитячий ігровий фольклор / упоряд. М. Пилипчак, 2017. Київ : Фондація «Вільні люди». 224 с.

2. Богачьова Н., Дудар П. Воскресеніє твоє поєм. Добірка авторських, народних пісень, віршів, фольклорних ігор, забав, присвячених Великодню. Серія «Святколо». Книга 1. Вінниця : «Розвиток», 2012. 88 с.
3. Був собі журавель / упоряд. А. Поливода ; ред. С. Зажитька. Київ : Музична Україна, 1993. 32 с.
4. Верховинець В. М. Весняночка: ігри з піснями для дітей дошк. і мол. шк. віку. Київ : Музична Україна, 1989. 343 с.
5. Вийди, вийди, Іванку / упоряд. М. Ткач, Н. Данилевська ; ред. С. Вишневського. Київ : Веселка, 1993. 40 с.
6. Вийди, вийди, сонечко: збірка українських народних пісень для дітей (в оброб. укл. композиторів) / уклад. В. К. Турбовський. Київ : Музична Україна, 1975. 72 с.
7. Дитячий фольклор / упорядник Г. В. Довженко, К. М. Луганська. Київ : Наукова думка, 1984. 472 с.
8. Колесса Ф. Шкільний співаник (передрук 1925 р.) / загал. ред., післямов. та прим. С. Процика. Київ, 1991. 224 с.
9. Колядки і щедрівки / упорядник М. Глушко ; ред. В. Пономаренка. Київ : Музична Україна, 1991. 240 с.
10. Котилася торба: пісні для молодшого шкільного віку / упорядник В. Бойко. Київ : Веселка, 1990. 32 с.
11. Лисенко М. Молодощі. Збірка танків та веснянок. Збірка народних пісень : в хоровому розкладі / авторська передмова Т. П. Булат ; ред. А. Г. Любченко. Київ : Музична Україна, 1990. 142 с.
12. На добраніч, діти! : Вірші, казки та колискові пісні: Для дітей дошк. віку. Вип. 1. Київ : Муз. Україна, 1992. 52 с.
13. Нова радість стала / ред. Б. Антківа ; упоряд. І. Малкович. Київ : Веселка, 1991. 32 с.
14. Ой збралась звірина : українські народні пісні-казки для дітей / упоряд. С. Стельмашук. Редакція Н. Петишкіна. Київ : Музична Україна, 1991. 193 с.
15. Павленко Т. Сольфеджіо на основі українських народних пісень [ноти]. Київ : Музична Україна, 2006. 112 с.
16. Пісні в картинках. Популярні пісні для дітей. Київ : Музична Україна, 1989. 23 с.
17. Полинула чечіточка [ноти] : укр. народ. пісні для дітей / упоряд. А. Р. Верещагіна. Київ : Музична Україна, 1991. 62 с.
18. Степовий Я. Пісні для дітей. Київ : Музична Україна, 2003. Вип. 1. 20 с.
19. Степовий Я. Українські народні пісні. Т. III. Київ : Мистецтво, 1965. 222 с.
20. Тохтамиш Г. 50 поспівок для малят [ноти] : Фольклорне сольфеджіо з вивчення простих інтервалів. Київ : Мелосвіт, 2015. 22 с.
21. Український дитячий фольклор / упоряд. і передмова В. Г. Бойко. Київ : Вид-во Академії Наук УРСР, 1962. 247 с.
22. Українські рухливі ігри для дітей 5 – 6 років: Метод. посібник для вихователів дошкільних закладів / уклад. А. Я. Вольчинський. Київ : ІЗМН, 1996. 96 с.
23. Фольклорна веселка : українські народні пісні для дітей дошкільного і молодшого віку. Пісенник. Випуск 1. / уклад. К. М. Луганська. Київ : Музична Україна, 1988. 150 с.
24. Ходить сонко по вулиці : пісенник / упоряд. О. Ю. Шевчук ; ред.

- Н. Петишкіна. Київ : Музична Україна, 1990. 156 с.
25. Чи я в лузі не калина була : українські народні алегоричні пісні : для середнього та старшого шкільного віку / упоряд. та примітки Т. Колотила ; вступ. ст. А. Добрянського. Київ : Веселка, 1991. 189 с.
  26. Щедрий вечір. Українські народні пісні : пісенник / упоряд. та передмова Н. Д. Якименко. Київ : Музична Україна, 1989. 199 с.
  27. Щедрик-ведрик [ноти] : дитячі колядки та щедрівки / упоряд. В. Г. Кукловська. Київ : Музична Україна, 1993. 64 с.
  28. Збірки українських народних пісень в обробках К. Квітки, М. Лисенка, М. Леонтовича, Л. Ревуцького, Я. Степового тощо.

Навчальний матеріал для диктантів

1. Дінкевич О. Г. Музичні диктанти. Одноголосся : для учнів ДМШ та ДШМ. Київ: Мелосвіт, 2013. 36 с.
2. Музичні диктанти. Одноголосся та двоголосся / Ю. Булгаков та ін. Київ : Мелосвіт, 2007. 156 с.
3. Одноголосні диктанти на основі популярних мелодій естрадної та джазової музики. Комплекс навч.-метод. забезпечення для муз. шк. (муз. від. почат. спеціалізованого мистец. навч. закл., шк. естетичного виховання) / упоряд. А. А. Бібко. Київ : ДМЦНЗКМ, 2006. 40 с.
4. Романець Д. Диктанти на матеріалі музики Миколи Лисенка. Київ, 2016. 76 с.

Науково-методична література:

1. Аєрова Ф. І. Практичні поради з методики викладання сольфеджіо. Видання друге. Київ : Музична Україна, 1974. 77 с.
2. Васильєва Л. Концентричний підхід до викладання музично-теоретичних дисциплін (на прикладі сольфеджіо). *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. Серія : Педагогічні науки. 2016. № 4. С. 316–320.
3. Ігрові форми розвитку музичних здібностей учнів молодшого віку на уроці сольфеджіо. Упр. культури і туризму Харк. обл. держ. адмін., обл. навч.-метод. центр підвищ. кваліфікації працівників культосвітніх закл. / уклад. Кочарян М. В. Харків : ОНМЦ, 2009. 35 с.
4. Методично-програмне забезпечення комплексу музично-історичних дисциплін: Слухання музики. Музична література. Українське музичне мистецтво. Світове музичне мистецтво / Назар Л. та ін; редактор-упоряд. Л. Назар. Київ : Мелосвіт, 2018. 354 с.
5. Медінцев В. Діалогічна інтерпретація музичної активності дитини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2005. 16 с.
6. Сольфеджіо для музичної школи, музичного відділення ПСМНЗ, ШЕВ : програма / автори-укладачі: Г. А. Смаглій та ін. Київ, 2012. 146 с.
7. Середюк О. Соціальне виховання учнів засобами музики в школах нового типу (на прикладі школи мистецтв) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2003. 195 с.
8. Стецюк К. Розвиток музично-творчих здібностей учнів у навчально-

- виховному процесі мистецьких шкіл : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.07. Луганськ, 2005. 224 с.
9. Чурікова О. Виховання вокально-інтонаційної культури молодших школярів у процесі роботи над музичним образом : дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / Луганський держ. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2002, 213 с.
  10. Ярошенко О. М. Використання психотехнічних прийомів у процесі вивчення дисципліни «сольфеджіо». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. Вип. 22 (27), ч. 2. С. 83–88.